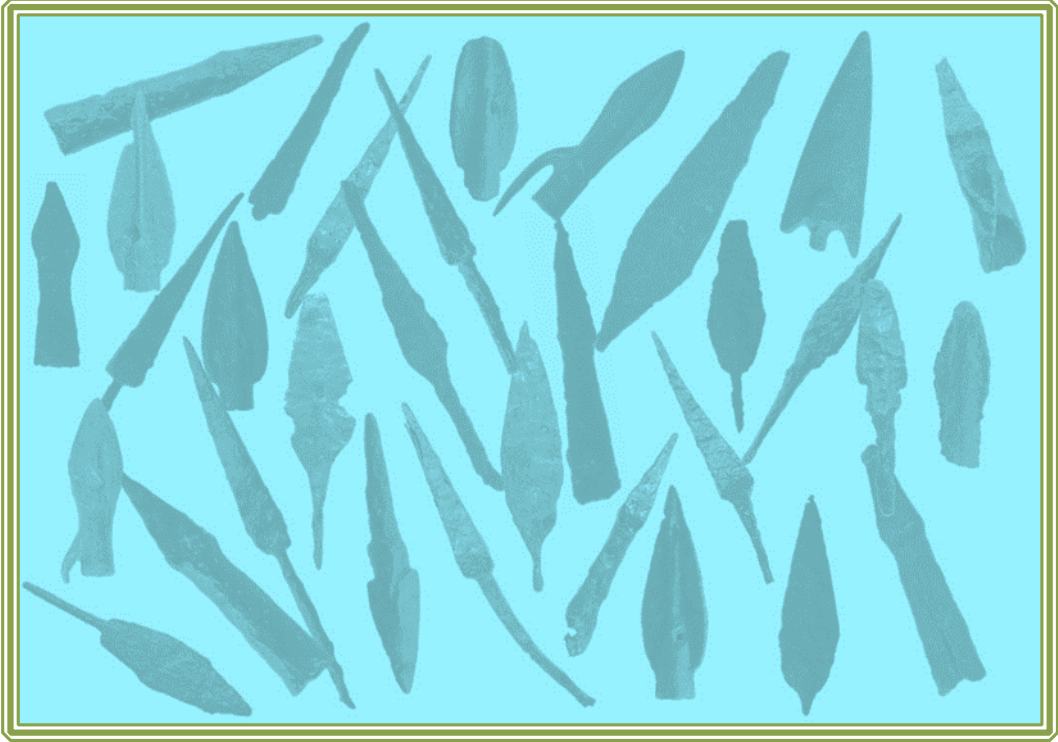

Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu

Common Platform of Architects, Archaeologists, Art Historians, Conservator-Restorer

MASROP E-Dergi

Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu E-Dergisi (MASROP E-Dergi)

Common Platform of Architects, Archaeologists, Art Historians, Conservator-Restorer E-Journal (MASROP E-Dergi)

*Cilt 10 Sayı 14-15, (2016)
2017*

MASROP E-Dergi

Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu E-Dergisi
(MASROP E-Dergi)

Common Platform of Architects, Archaeologists, Art Historians, Conservator-Restorer E-Journal
(MASROP E-Dergi)

ISSN: 1307-4008

Bu dergi yılda 2 sayı (Nisan / Kasım) ve Türkçe olarak yayınlanır.

Cilt 10 Sayı 14-15, (2016)
2017

Oktay Ekinci anısına...

Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu E-Dergisi

MASROP E-Dergi

Ulusal Hakemli bir E-Dergidir.

Common Platform of Architects, Archaeologists, Art Historians, Conservator-Restorer E-Journal

MASROP E-Dergi is a National Referenced Journal

Yayın Sahibi / Publication Owner

Uğur Alanyurt

Yayın Kurulu Başkanı / Editor

Doç. Dr. Daniş Baykan

Elektronik Sayfa ve Grafik Tasarım / Web and Graphic Design

Selda Öztürk; Selçuk Öztürk

Dergi Tasarım / Journal Design

Öğr. Gör. (M. A.) Ceren Baykan; Doç. Dr. Daniş Baykan

Adres / Address

Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı, I. Bina,
Kat 1, oda nu.: 106, Klasik Arkeoloji Laboratuvarı, Güllapoğlu Yerleşkesi,
22030, Merkez / Edirne

Telefon

0-284-235 95 27 Dâhili: 1202

Faks

0-284-235 95 22 (Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi)

E-posta / E-mail

masrop@masrop.org / masrop.e.dergi@gmail.com

İnternet Adresi / Web Address

<http://www.masrop.org>

ISSN: 1307-4008

Ön Kapak:

*Kazı Buluntusu Ok Uçları Çalıştayı kapak görseli: Nif Dağı Kazı Arşivinden düzenlenmiştir
(Tasarım: Ceren Baykan © 2017)*

Arka Kapak:

MASROP E-Dergi'nin 2017 Ciltlerindeki Ok Ucu Çalıştayı Makaleleri Hakemleri

Cilt 10 Sayı 14-15, (2016)

2017

Bu e-dergide yayınlanan makalelerin yayın hakkı saklıdır. MASROP E-Dergi'de yer alan makaleler tekil ve toplu şekilde dijital veya matbu olarak çoğaltılamaz. Yazılar ve görseller hiçbir şekilde ticari olarak kullanılamaz. Bilimsel yayınlarda kaynak gösterilerek alıntı halinde kısmi kullanımı mümkündür. Makalelerin görsellerinin bilimsel amaçlı kullanımı yazarının iznine bağlıdır. Makale görselleri kaynak gösterilmediği sürece yazarına aittir. Makalelerdeki yazın ve görsel içeriğin yasal sorumlusu yazarıdır.

© MASROP E-Dergi, 2017

MASROP E-Dergi Yayın Kurulu
Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu E-Dergisi

Yayın Kurulu Başkanı / Editor

Doç. Dr. Daniş BAYKAN

Yayın Kurulu / Editorial Board

Prof. Dr. Demet Binan (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ü.)

Prof. Dr. Belkıs Dinçol (İstanbul Ü. *emekli*)

Prof. Dr. Turan Efe (Bilecik Şeyh Edebali Ü. *emekli*)

Prof. Dr. Bekir Eskici (Gazi Ü.)

Prof. Dr. Zeynep Koçel Erdem (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ü.)

Prof. Dr. Sevgi Lökçe (Atılım Ü.)

Prof. Dr. Mehmet Özdoğan (İstanbul Ü. *emekli*)

Prof. Dr. Mustafa Özer (Medeniyet Ü.)

Prof. Dr. M. Sacit Pekak (Hacettepe Ü.)

Prof. Dr. Ayla Sevim Erol (Ankara Ü.)

Prof. Dr. Nuran Şahin (Ege Ü. *emekli*)

Prof. Dr. Elif Tül Tulunay (İstanbul Ü. *emekli*)

Prof. Dr. Gülsün Umurtak (İstanbul Ü.)

Prof. Dr. Asnu Bilban Yalçın (İstanbul Ü.)

Doç. Dr. Sennur Akansel (Trakya Ü.)

Doç. Dr. Serdar Aybek (Celal Bayar Ü.)

Doç. Dr. Adnan Baysal (Trakya Ü.)

Doç. Dr. Sedef Çokay Kepçe (İstanbul Ü.)

Doç. Dr. Özgü Çömezoglu Uzbek (İstanbul Ü.)

Doç. Dr. Lale Doğer (Ege Ü.)

Doç. Dr. Dinçer Savaş Lenger (Akdeniz Ü.)

Doç. Dr. Hamdi Şahin (İstanbul Ü.)

Doç. Dr. Ahmet Yaraş (Trakya Ü.)

Doç. Dr. Gülgün Yılmaz (Trakya Ü.)

Dr. Çiler Altınbilek Algül (İstanbul Ü.)

Dr. Emma Louise Baysal (Trakya Ü.)

Dr. Fatma Banu Çakan (İstanbul Ü.)

Dr. Baki Demirtaş (Trakya Ü.)

Dr. Kenan Eren (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ü.)

Dr. Melda Ermiş (İstanbul Ü.)

Dr. Aliye Erol Özdizbay (İstanbul Ü.)

Dr. İlkan Hasdağlı (Trakya Ü.)

Dr. Ergün Karaca (Trakya Ü.)

Dr. Burcu Kırmızı (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ü.)

Dr. Murat Özgen (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ü.)

Dr. Aşkım Özdizbay (İstanbul Ü.)

Dr. Hüseyin Sami Öztürk (Marmara Ü.)

Dr. Müjde Peker (İstanbul Ü.)

Dr. Hasan Peker (İstanbul Ü.)

Dr. Deniz Sarı (Bilecik Şeyh Edebali Ü.)

Dr. Işık Şahin (Trakya Ü.)

Dr. Aksel Tibet (İFEA İstanbul)

Dr. Ayça Tiryaki (İstanbul Ü.)

Dr. Murat Türkteki (Bilecik Şeyh Edebali Ü.)

Dr. Fuat Yılmaz (Trakya Ü.)

Dr. Davut Yiğitpaşa (Ondokuz Mayıs Ü.)

Dr. Aslıhan Yurtsever Beyazıt (İstanbul Ü.)

Dr. Melike Zeren Hasdağlı (Uşak Ü.)

MASROP E-Dergi Kapsam ve İlkeler

Dergi konu olarak, antropoloji, arkeoloji, arkeometri, epigrafi, filoloji, sanat tarihi, koruma / onarım, mimarlık tarihi, müzecilik gibi sosyal bilimler alanlarındaki ana konular ile bunlarla ilgili, ilişkili veya yardımcı konular hakkında yorum, yaklaşım ve kuramları kapsar. Dönem sınırlaması olmaksızın öncelikli olarak Anadolu coğrafyası kapsamındaki ve Anadolu ile ilişkili olduğu sürece coğrafi bir alan sınırlaması olmaksızın bahsedilen konulardaki yazılar dergi kapsamındadır. MASROP E-Dergi, kapsamına uygun olarak bilimsel yenilik getiren, özgün araştırma ve yorum makalelerini ve kitap eleştirilerini içeren bir dergidir. Kazı ve yüzey araştırmaları, restorasyon raporları, müze faaliyet listeleri, envanter çalışmaları gibi olağan yıllık raporlar ve taşınır / taşınmaz envanteri gibi dökümler de dahil yeni yorum ve açılım getirmeyen, yalnızca malzeme tanıtımı içeren, ön rapor niteliğindeki yazılar dergi kapsamında değildir. Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu MASROP E-Dergi, yılda iki sayı olarak sanal ortamda yayınlanan ulusal hakemli bir e-dergidir. Derginin yayın içerik, kapsam ve düzeni ile ilgili kararlar yayın kurulu üyelerinden gelen teklifler doğrultusunda yayın kurulu başkanı tarafından alınır.

**Paleoantropoloji, Fizikiantropoloji, Prehistorya, Protohistorya, Önasya Arkeolojisi, Klasik Arkeoloji, Eskiçağ Tarihi, Hititoloji, Sümeroloji, Latin Dili ve Edebiyatı, Yunan Dili ve Edebiyatı, Arkeometalürji, Arkeozooloji, Arkeobotanik, Bizans Sanatı, Osmanlı Sanatı, Nüvizmatik... gibi*

MASROP E-Dergi Hakem Değerlendirme Sistemi ve Süreci

Gönderilen yazılar mümkün olduğunca alanına ve dalına uygun hakem(ler) tarafından değerlendirilir ve hakem formu düzenlenir. Yazının özelliğine göre en az iki hakem görüşü istenir; iki raporda karşıt görüşlerin olması durumunda digger bir hakem görüşüne de başvurulabilir. Hakemler yazılar için “olduğu gibi basılabilir”, “belirtilen değişiklikler sonrası basılabilir” ve “basılamaz” şeklindeki tercihlerden birini kullanır. Hakem görüşleri doğrultusunda yayın kurulu tarafından basılabilir kararı verilen yazılar, yazı düzeni, yazım kuralları, kaynakça, görsel malzeme ile yazının ilişkilendirilmesi gibi konular da dâhil olmak üzere gözden geçirilip, yazardan talep edilebilecek değişiklik, düzeltme ve ilaveler yazara bildirilerek yeterli süre tanınır.

Makale Gönderi: Yayınlanması istenen yazılar için teslim edilmesi gerekenler:

1- Sadece metinden oluşan Word dosya 2-Görselleri de içeren yazar dizgi tercihini gösteren, görsel altlarında isimleri ve alındıkları yerler yazan dizili Word kopya 3- Çözünürlüğü en az 300 pixel/inch olan JPEG veya TIF formatında metin kullanım sırasına uygun olarak numaralandırılmış görseller 4-Kaynakça ve varsa Kısaltmalar, Elektronik Kaynakça 5- Görsellerin numaralarını, isimlerini ve alıntı yerlerini gösteren liste 6-Elektronik sayfamızda bulunan makale gönderim dilekçesi. Belirtilenler eksiksiz şekilde yazar isteğine bağlı olarak istenirse aşağıdaki adrese, yazar tarafından imzalı birer çıktıları ve dijital CD/DVD kaydı şeklinde veya aşağıdaki e-postaya aynı içerikle yazar e-postasından ulaştırılabilir.

Adres: MASROP E-Dergi, Trakya Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı, I. Bina, Kat 1, Oda Nu.: 106, Klasik Arkeoloji Laboratuvarı, Güllapoğlu Yerleşkesi, 22030, Merkez / Edirne

E-Posta: masrop@masrop.org / masrop.e.dergi@gmail.com

Telif: Yayınlanan makalelerin yayın hakkı MASROP E-Dergi'ye aittir. Ticari olmayan ve ücretsiz erişime açık e-dergimizde yayınlanan makalelerin yazarlarından, kişisel akademik sayfalarında (örnek: academia.edu, researchgate.net, üniversite kişisel sayfa vs.) yayımlandığı tarihten itibaren derginin sitesindeki kişisel makalenin uzantısıyla paylaşılması beklenmektedir. Dergi erişimi, alan değişikliği gibi teknik bir problem yaşanmadığı sürece paylaşımların dergi üzerinden yapılması en doğrusudur. Fakat derginin uzantıları ulaşılmaz duruma gelirse dergi Yayın Kurulu'nu haberdar ederek pdf dosyayı yayın tarihinden 12 ay sonra paylaşılabilir.

MASROP E-Dergi Makale Yazım Kuralları (Instructions for Authors)

Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu MASROP E-Dergi, yılda iki sayı olarak sanal ortamda yayınlanan ulusal hakemli bir e-dergidir. Derginin yayın içerik, kapsam ve düzeni ile ilgili kararlar yayın kurulu üyelerinden gelen teklifler doğrultusunda yayın kurulu başkanı tarafından alınır. Yazarlar ulusal ve uluslararası geçerlilikteki genel etik kurallara ve yazı ve görsellerde araştırma ve yayın etiğine uyumalıdır.

Dil ve Düzen: Makalelerin dergimizde yayımlanabilmesi için daha önce başka bir yerde yayımlanmamış veya yayımlanmak üzere kabul edilmemiş olması gerekir. Yazarlar dergiye gönderdikleri makalenin özgün olduğunu, başka bir dilde dahi olsa makalenin daha önce yayımlanmadığını ya da yayımlanmak üzere bir başka dergiye gönderilmemiş olduğunu taahhüt etmiş olurlar. Bilimsel bir toplantıda sunulmuş ve yayımlanmamış bildiriler, bu durum belirtilmek şartı ile dergimizde yayımlanmak üzere kabul edilebilir. Yayınlanmak üzere verilen makale eğer yazarın bir tezinden (lisans, yüksek lisans veya doktora) üretilmişse bunun başlığa veya ilk paragraf cümlelerinden birine konulacak dipnot ile açıklanması gerekmektedir. Yazı içeriklerinin ve görsellerin bilimsel / etik sorumluluğu yazara aittir. Bunun yanı sıra yazılar *Turnitin* ve benzeri programlarda da taranarak control edilecektir. Dergiye yazı gönderen bir yazar makalelerin yayınlanmama hakkının editör, hakem ve bilim kurulu üyelerinde saklı olduğunu ve onlardan gelecek değişiklik, düzeltme ve ilaveleri yapmayı taahhüt etmiş sayılır. Yayın dili Türkçedir. Ancak Türkçe geniş özet sunulması halinde yabancı dilde makaleler de yayınlanabilir. Her araştırma makale için verilmesi gerekli İngilizce ve Türkçe özetler 150 kelime ile sınırlandırılmalı, makale başlığı ve beş anahtar kelime (Türkçe ve İngilizce olarak) ile verilmelidir. Türkçe ve İngilizce özet ve anahtar kelimeler sadece araştırma makaleleri için geçerli olup kitap tanıtımlarını kapsamamaktadır. Dergimizin basılı ortamla yayınlanmaması ve sadece dijital olması nedeniyle bir sayfa sınırlaması olmayıp makul ölçülerde olduğu sürece ve görseller 20 adedi aşmadığı sürece makaleler değerlendirilebilmektedir. Makale başlığının alt satırında yazar adı yanına “*” konularak dipnotta, unvan, çalıştığı kurum, kurum ve e-posta adresi belirtilmelidir. Yazı karakteri, Times New Roman olmalı ve tek satır aralığı kullanılmalıdır. Başlık 14 punto/koyu (bold), ara başlıklar 12 punto/koyu (bold), ana metin 12 punto, dipnotlar 10 punto olmalıdır. Başlık kelimelerinin sadece ilk harfleri büyük olmalıdır. Metinde alt çizgi kullanılmamalıdır. Kullanılan terimlerde Türkçe veya Türkçeleştirilmiş olması tercih edilmelidir (örnek: seramik / keramik yerine pişmiş toprak kap). Metin içinde geçen yabancı sözcük ve terimler, örneğin ‘*in situ*’ italik olarak yazılmalıdır. Dönemsel adlar (Antik Çağ, Eskiçağ, Roma İmparatorluk Dönemi, Tunç Çağı, Selçuklu Dönemi, Geç Antik Çağ); bölge adları (örnek: Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Orta Asya); yer, coğrafya ve kurum adları (örnek: Asya, Karadeniz Bölgesi, Atatürk Bulvarı, Meriç Nehri, Trakya Üniversitesi); üslup adları (örnek: Gotik mimarlık, Dor düzeni) ilk harfleri büyük yazılmalıdır.

Görseller: Görsellerin (fotoğraf, çizim, çizelge vs.) alt yazıları ve varsa alıntı yerleri ayrıca bir sayfada liste halinde belirtilmelidir. Görseller yazarın tercihinin göre yazı içerisinde ya da yazının ardından levha halinde olabilir, ancak yazar tarafından seçilen görsel dizgisi makale içinde tutarlılık göstermelidir. Görsellerin yazarın tercihinin görülmesi açısından metin içerisinde dizili olarak ve görselsiz sade metin ile birlikte başka bir program belgesine (Microsoft Word vb.) gömülü olmaksızın çözünürlüğü en az 300 pixel/inch olan JPEG veya TIF formatında olmalıdır. Görsel olarak kullanılan harita, plan, fotoğraf ve çizimlerin sınıflandırma ayrımı gözetmeksizin hepsinin “**resim**” olarak belirtilmesi gereklidir. Yazı genelinde birden çok tablo kullanımı söz konusuysa bu durumda tablolar ayrıca numaralandırılabilir.

Kısaltmalar: Metin içerisinde kullanılan atıf kısaltmaları, ulusal (TDK) ve uluslararası standartlar (cm, m, mm, g gibi) haricinde; özellikle kişiden kişiye değişen Numara, yüzyıl, bakınız gibi kelimelerin açık kullanılması karışıklıkları önleyecektir. Metin içinde Milattan Önce, Milattan Sonra gibi çok alışlagelmiş kısaltmalar dışında (örnek: İsa’dan/Milattan Önce için M.Ö.; İsa’dan/Milattan Sonra için M.S.) kısaltma kullanılmadan açık yazılmalıdır. Metinde sık geçen (on kez ve üzerinde) adlandırmalar, ilkinde açık yazılıp yanında kısaltması parantez

içinde belirtildikten sonra metnin devamında kısaltma olarak kullanılmaya devam edilebilir; örneğin Türk Dil Kurumu (TDK). Dönem adlandırmalarının da kısaltılmaması uygundur.

Atıflar, Kaynaklar ve Kaynakça:MASROP E-Dergi sanal ortamda yayınlandığından bibliyografik referanslar metin içerisinde APA sisteminde olmalıdır (Yazar Soyadı Tarih: sayfa/levha) (Özdoğan 2015: 473, resim 7).

Buna karşın metin akışının bozulacağı durumlarda (örneğin çok sayıda yayına gönderme yapılacağı zaman veya kaynakların tartışılması ve yorumlanması gibi durumlarda) ve ek bilgi veya tanım aktarımlarında dipnot sistemi kullanılmalıdır. Çift soyadına sahip yazarların kendi kullandığı sırayla her ikisinde aralarında hiçbir işaretleme olmadan kullanılmalıdır.

-Yazar, Editör veya çeviren sayısı iki ise soyadlar arasında boşluk verilmeden kısa çizgi (-) kullanılır. Atıflar için: (Yaraş-Baykan 2005: 51-62)

Yaraş-Baykan 2005: Yaraş, A. - Baykan, D., “2003 Yılı Allianoi Kazısı”, 26. Kazı Sonuçları Toplantısı II, Ankara, 2005, 51-62.

-Yazar, Editör veya çeviren sayısı ikiden çok ise ilk soyadı sonrasında (ve diğerleri kısaltması) “vd.” gelir. (ilk yazar ile vd. arasına “,” veya “-“ konmaz): Atıflar için: (Yaraş vd. 2008: 71-84)

Yaraş vd. 2008: Yaraş, A., Baykan, D., Karaca, E., “2006 Allianoi Kazısı”, 29. Kazı Sonuçları Toplantısı II, Ankara, 2008, 71-84.

Kaynakça Antik Kaynaklar, Modern Kaynaklar, Elektronik Kaynaklar olarak ayrı ayrı sınıflandırılmalıdır.

ANTİK KAYNAKLAR: Antik kaynak kısaltmaları için “Der Kleine Pauly, Lexikon der Antike 1, Deutscher Taschenbuch, Münih, 1979, XXI-XXVI” listesi, kabul edilen uluslararası standarttır.

Araştırma metninde kısaltmalar kullanılmalı (Strab.VII.48) ve açık halleri kaynakçada verilmelidir.

Strab. Strabon, Geōgraphiká

Geographika Anadolu Kitap XII-XIII-XIV Kitaplar Antik Anadolu Coğrafyası, Çev. A. Pekman, İstanbul, 1987.

Geographika (The Geography of Strabon), Çev. H. L. Jones, Londra, 1957.

MODERN KAYNAKLAR yazar soyadına göre alfabetik ve başlarında parantez içinde atıfta kullanılan kısaltmalardan sonra açık şekilde verilir. Aynı yazarın birden fazla eseri kaynak olarak kullanılmışsa basım tarihine göre eskiden yeniye doğru dizilmelidir. Aynı yazarın aynı yıldan birden çok yayını varsa basım yılı yanına “a,b,c” harf ilaveleriyle ayrıt edilmesi sağlanır:

Fazlıoğlu 2009a: 463-477 ve Fazlıoğlu 2009b: 325-340

Fazlıoğlu 2009a: Fazlıoğlu, İ., “Damlıboğaz Finds: Inland Carian Archaic Pottery and Related Regions”, *Die Karer und die Anderen*, Ed. F. Rumscheid, Bonn, 2009, 463-477.

Fazlıoğlu 2009b: Fazlıoğlu, İ., “Erken Çocuklukta Müze ve Eğitim”, *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitim*, Ed. Y. Fazlıoğlu, İstanbul, 2009, 325-340.

Monografi Kitap: Yazar Soyadı, Yazar Adı, *Kitap Adı*, (varsa ait olduğu seri), Basım Yeri, Tarihi.

Baykan 2012: Baykan, D., *Allianoi Tıp Aletleri / Surgical Instruments From Allianoi*, Studia ad Orientem Antiquum (SOA) 2, İstanbul, 2012.

Kitapta Bölüm: (kongre, bildiri, sempozyum ve çalıştay kitapları dahil)

Yazar Soyadı, Yazar Adı, *Kitap Adı*, Editör, Basım Yeri, Tarihi, sayfalar.

Fazlıoğlu 2009a: Fazlıoğlu, İ., “Damlıboğaz Finds: Inland Carian Archaic Pottery and Related Regions”, *Die Karer und die Anderen*, Ed. F. Rumscheid, Bonn, 2009, 463-477.

Sürelî Yayınlar: Sürelî yayınların adlarının kısaltılmadan yazılması tercih edilir. Mutlaka kısaltma kullanılmak isteniyorsa aşağıdaki uzantıdan ulaşılabilecek Alman Arkeoloji listesine uyulması beklenir.

https://www.dainst.org/documents/10180/70593/02_Abbreviations+for+Journals_quer.pdf/a82958d5-e5e9-4696-8e1b-c53b5954f52a

Yazar Soyadı, Yazar Adı, “Makale Adı”, *Sürekli Yayın Adı Sayısı*, Tarihi, Sayfa/Levha.

Tulunay 1998: Tulunay, Elif Tül, “Pelops statt Apollon? Ein neuer Deutungsvorschlag für die mittlere Figur im Westgiebel des Zeustempels in Olympia”, *Istanbul Mitteilungen* 48, 1998, 453-460.

Armağan Kitabı: Yazar Soyadı, Yazar Adı, “Makale Adı”, *Armağan Kitabı Adı*, Editörü, Basım Yeri, Tarihi, Sayfa/Levha.

Özdoğan 2015: Özdoğan, Mehmet, “Höyük - Höyükleşme ve Höyükleri Tanımak”, *Mustafa Büyükkolancı'ya Armağan*, Ed. C. Şimşek vd., İstanbul, 2015, 471-484.

Ansiklopedi Maddesi: Yazar Soyadı, Yazar Adı, “Madde adı”, *Ansiklopedi adı*, Cildi, Tarihi, Basım yeri, Basım tarihi, sayfalar.

Tulunay 1997: Tulunay, E. T., “Hermogenes”, *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, Cilt 2, İstanbul, 1997, 778-779.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR:

Basılısı olan veya basılıyor gibi dizgiye sahip olan E-Dergi makaleleri

Yazar Soyadı, Yazar Adı, “Makale Adı”, *E-Dergi Adı ve Sayısı*, Sayfa/Levha.

Efe 2012: Efe, T., “(Sunu/Önsöz) Küllüoba Kazıları ve Batı Anadolu Tunç Çağları Üzerine Yapılan Araştırmalar”, *MASROP E- Dergi Sayı 7*, 2012, iii-vii.

Diğer elektronik kaynak gösterimleri: Uzantıların genellikle çok uzun dizgilerden oluşması nedeniyle okuyucunun rahatlığı da düşünülerek APA sisteminde: metin içerisinde kullanım sırasına göre “(uzantı 1)”, “(uzantı 2)” şeklinde belirtilmelidir. Modern Kaynaklar’dan sonra “Elektronik Kaynaklar” başlığı altında öncelikle Basılısı olan veya basılıyor gibi dizgiye sahip olan E-Dergi makaleleri alfabetik olarak verildikten sonra uzantılar da metin içi sıra numarasıyla ard arda dizilmelidir.

Uzantı 1: <https://en.wikipedia.org/wiki/Allianoi>

MASROP E-Dergi

Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu E-Dergisi

Cilt 10 (2016) 2017 Hakemleri

Prof. Dr. Elif Tül Tulunay (*İstanbul Ü. emekli*)

Doç. Dr. Daniş Baykan (*Trakya Ü.*)

Doç. Dr. Sedef Çokay Kepçe (*İstanbul Ü.*)

Doç. Dr. Lale Doğer (*Ege Ü.*)

Doç. Dr. Ahmet Yaraş (*Trakya Ü.*)

Doç. Dr. Gülgün Yılmaz (*Trakya Ü.*)

Dr. Kenan Eren (*Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ü.*)

Dr. Melda Ermiş (*İstanbul Ü.*)

Dr. Murat Özgen (*Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ü.*)

Dr. Müjde Peker (*İstanbul Ü.*)

Öğr. Gör. Ceren Baykan (*Trakya Ü.*)

İçindekiler

MASROP E-Dergi Yayın Kurulu	v
MASROP E-Dergi Kapsam ve İlkele ile Hakem Değerlendirme Sistemi ve Süreci	vi
MASROP E-Dergi Makale Yazım Kuralları	vii
MASROP E-Dergi'nin Bu Sayısının Hakemleri	x
İçindekiler	xi
Editörden	1
2007-2012 Arasında Yayımlanmış MASROP E-Dergi Makaleleri	3
Ok Uçları Çalıştayı Hakkında (<i>Prof. Dr. Elif Tül Tulunay</i>)	4
Kazı Buluntusu Ok Uçları Çalıştayı Sonuç Bildirgesi	5
Baykan, D., "Alliano' da Bulunan Ok Uçları", <i>MASROP E-Dergi Cilt 10 Sayı 14, (2016) 2017</i> <i>Arrowheads Uncovered at Alliano</i>	7-21
Türktüzün, M. - Oransay, A. - Ünan, S. "Kütahya Müzesi Müdürlüğü Kurtarma Kazılarında Ele Geçen Ok Uçları", <i>MASROP E-Dergi Cilt 10 Sayı 14, (2016) 2017</i> <i>Arrowheads Uncovered at Kütahya Museums Excavations</i>	22-34
Yavaş, A., "Samsat Höyük Ortaçağ Temrenleri Konusunda İlk Tespitler", <i>MASROP E-Dergi Cilt 10 Sayı 15, (2016) 2017</i> <i>First Detections of Medieval Arrowheads from Samsat Mound</i>	35-53
Baykan, D., "Nif Dağı Başpınar Kazılarında Ele Geçen Ok Uçları", <i>MASROP E-Dergi Cilt 10 Sayı 15, (2016) 2017</i> <i>Arrowheads Found at Nif Mountain Başpınar Excavations</i>	54-62

MASROP E-Dergi'nin 2017 Ciltlerindeki Ok Ucu Çalıştayı Makaleleri

Editörden

2007 yılında başlayarak ve 2013 yılına kadar yayınlanan e-dergimiz (MASROP E-Dergi), editörümüz ve aynı zamanda Mimarlar Odası eski genel başkanı Sayın Oktay Ekinci'nin 15 Ekim 2013'te vefatıyla yayınına ara vermek zorunda kalmıştı. 2007-2013 arasında e-dergimiz ULAKBİM gibi ulusal ve EBSCO gibi uluslararası veri tabanlarında taranmaktaydı. Verilen ara nedeniyle kayıtlı olduğumuz tarama veri tabanlarına kaydımız yinelenmekte ve yenilerine başvurularımız gerçekleşmektedir. 2016 yılında yeniden hayata geçirdiğimiz e-dergimizin adresi www.masrop.org olarak güncellenmiştir. İsmi ve ISSN numarası aynıdır. Yayın Kurulu yenilenerek genişletilmiştir. Yayın Kurulu'nun mümkün olduğunca her sayıda biraz daha genişleyeceği ümidindeyiz. Dergimiz içerik olarak, Antropoloji, Arkeoloji, Arkeometri, Epigrafi, Filoloji, Sanat Tarihi, Koruma / Onarım, Mimarlık Tarihi, Müzecilik, Paleoantropoloji, Fizikiantropoloji, Prehistorya, Protohistorya, Önasya Arkeolojisi, Klasik Arkeoloji, Eskiçağ Tarihi, Hititoloji, Sümeroloji, Latin Dili ve Edebiyatı, Yunan Dili ve Edebiyatı, Arkeometalüjri, Arkeozooloji, Arkeobotanik, Bizans Sanatı, Osmanlı Sanatı, Nümizmatik gibi sosyal bilimler alanlarındaki ana konular ile bunlarla ilgili, ilişkili veya yardımcı konuları ve bunlara dair yorum, yaklaşım ve kuramları kapsamaktadır. Dönem sınırlaması olmaksızın öncelikli olarak Anadolu coğrafyası kapsamındaki ve Anadolu ile ilişkili olduğu sürece coğrafi bir alan sınırlaması da olmaksızın bahsedilen konulardaki yazılar dergi kapsamındadır. MASROP E-Dergi, kapsamına uygun olarak bilimsel yenilik getiren, özgün araştırma ve yorum makaleleri ile kitap eleştirilerini içerecek bir dergidir. İlk oluşum sürecinden beri görev aldığım MASROP E-Dergi'de ilk yazılarımdan birinin yayınlanmasının 10 yıl ardından bugün editör olarak göreve devam ediyor olmaktan mutluluk duyduğumu burada belirtmek istiyorum. Derginin kuruluş aşamasında bir avuç genç akademisyen adayına destekleriyle kol kanat geren başta Prof. Dr. Elif Tül Tulunay olmak üzere tüm destekçi üyelerimize saygılarımı ve teşekkürlerimi sunarken, aynı desteği gördüğümüz merhum Oktay Ekinci'nin hatırası önünde saygıyla eğiliyorum.

Oktay Ekinci, Balıkesir'de 1952'de doğmuş; Mimar Sinan Üniversitesi Yüksek Mimarlık Bölümü'nü bitirmiştir. Mimarlar Odası'nın çeşitli kademelerinde yönetici, Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nde öğretim görevlisi, Kars Ardahan Iğdır Siyasal Birikim Gazetesi'nde ve Cumhuriyet Gazetesi'nde köşe yazarı olarak görev almıştır. Yaşamı süresince yazmış olduğu onun üzerinde kitap ve yazılarıyla, 1995 Türkiye Gazeteciler Cemiyeti başarı ödülü; 1996 yılı Abdi İpekçi Barış ve Dostluk Ödülü; 2001 yılında ICCROM örnek yazar Onur Ödülü; 2002 Avrupa-İstanbul yayın gurubu İstanbul - Kent Ödülü ve 2002 Türk Sanat Kurumu

Sanat Onur Ödülü gibi ödülleri almıştır. Türk mimarlık tarihine adını yazdırmış, Mimarlar Odası eski genel başkanlığı ve dergimizin kuruluşundan vefat ettiği 15 Ekim 2013'e kadar editörlüğünü üstlenen Oktay Ekinci'ye hayatlarımıza bıraktığı izler nedeniyle müteşekkirimiz. Dergimizin Oktay Ekinci'nin vefatından sonra 2017'de çıkarttığımız ve geriye dönük eksik tüm sayılarımızı O'nun anısına armağan etmenin doğru olacağını düşündük.

Dergimizin geriye dönük eksikleri için 2017'de yayınlanan sayılarımıza T.C. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Klâsik Arkeoloji Ana Bilim Dalı ve Nif Dağı Araştırma ve Kazı Projesi İzmir İli Nif Dağı Kazısı Başkanlığı girişim ve ev sahipliğinde 13-14 Aralık 2016 tarihinde İstanbul'da düzenlenen *Kazı Buluntusu Ok Uçları Çalıştayı* (İlk Örneklerden Orta Çağ sonuna kadar / Malzeme, Teknik, Biçim ve Tarihlendirme) temel oluşturmuştur. Başta çalıştay fikrini ortaya atarak gerçekleşmesi için emek sarf eden Prof. Dr. Elif Tül Tulunay'a; Çalıştay Düzenleme Kurulu'na; "Kazı Buluntusu Ok Uçları Çalıştayı"na katılarak bildirimlerini sunan, yayınlanması için MASROP E-Dergi'ye gönderen ve sunulan bildirimler haricinde ok uçlarıyla ilişkili yazılarını bizimle paylaşan tüm yazarlarımıza; Dergi Yayın Kurulu'na ve bu sayının yükünü üstlenen Hakemlerimize teşekkürlerimi sunuyorum. 2017'den sonraki yayın hayatına sanal ortamda yılda iki sayı yayınlanacak ulusal hakemli MASROP E-Dergi'nin Sizlerin yayınları ve desteklerinizle aksamadan devam edeceği beklentilerim ve sağlıklı, başarılı yarınlar dilekelerimle... Saygılarımla...

MASROP E-Dergi Yayın Kurulu Adına
Doç. Dr. Daniş Baykan

**Sayın Oktay Ekinci'nin Yayın Kurulu Başkanlığında
2007-2012 Arasında Yayımlanmış MASROP E-Dergi Makaleleri**

- Alanyurt 2009: Alanyurt, Uğur, “Türkiye’de Koruma ve Onarım Üzerine Analiz”, *MASROP E-Dergi Sayı 4*, 2009, 29-55.
- Azizov 2008: Azizov, Anar, “Türk Konut Mimarisi İle Anıtsal Mimari Arasındaki Tasarım İlişkileri”, *MASROP E-Dergi Sayı 3*, 2008, 1-18.
- Baykan 2007: Baykan, Daniş, “Andron ve Symposion Olgusunun Sosyo-Kültürel Nedenleri, Sosyal Yaşama Yansımaları ve İşleyişi”, *MASROP E-Dergi Sayı 1*, 2007, 1-6.
- Efe 2012: Efe, Turan, “(Sunu/Önsöz) Küllüoba Kazıları ve Batı Anadolu Tunç Çağları Üzerine Yapılan Araştırmalar”, *MASROP E-Dergi Cilt 6 Sayı 7*, 2012, iii-vii.
- Fidan 2012: Fidan, Erkan, “Küllüoba İlk Tunç Mimarisi”, *MASROP E-Dergi Cilt 6 Sayı 7*, 2012, 1- 44.
- Genç 2010: Genç, Uğur, “Müzelerde Bütüncül Yaklaşım Denemesi: Aynı Bütünün Parçalarını Sergileyen Müzeler İçin Bir Uygulama Örneği”, *MASROP E-Dergi Sayı 5*, 2010, 1-14.
- Gündem 2012: Gündem, Can Yümni, “The Subsistence Economy in Inland Northwestern Anatolia During the Chalcolithic and Early Bronze Age”, *MASROP E-Dergi, Cilt 6 Sayı 7*, 2012, 250-300.
- Karaca 2007: Karaca, Ergün, “Aleksandreia Troas’da Opus Reticulatum Tekniği”, *MASROP E-Dergi Sayı 2*, 2007, 1-10.
- Omar 2011: Omar, Ali Taha, “The Elimination Of The Rising Damp From The Walls In Old Buildings”, *MASROP E-Dergi Sayı 6*, 2011, 1-25.
- Sarı 2012: Sarı, Deniz, “İlk Tunç Çağı ve Orta Tunç Çağı’nda Batı Anadolu’nun Kültürel ve Siyasi Gelişimi”, *MASROP E-Dergi Cilt 6 Sayı 7*, 2012, 112-249.
- Türkteki 2012: Türkteki, Murat, “Batı ve Orta Anadolu’da Çark Yapımı Çanak Çömleğin Ortaya Çıkışı ve Yayılımı”, *MASROP E-Dergi Cilt 6 Sayı 7*, 2012, 45-111.
- Ünan 2009: Ünan, Serdar, “Samsun-Dondortepe (Hacı İsmail) Tümülüsü”, *MASROP E-Dergi Sayı 4*, 2009, 1-28.
- Yavuz 2009: Yavuz, Alper Yener, “Zooarkeoloji ve Arkeolojik Araştırmalarda Önemi”, *MASROP E-Dergi Sayı 4*, 2009, 64-70.
- Yeşilova 2009: Yeşilova, Hande, “Alliano Antik Ilıcası’nda Üretilen Erken Bizans Dönemi Günlük Kullanım Kapları”, *MASROP E-Dergi Sayı 4*, 2009, 56-63.

OK UÇLARI ÇALIŞTAYI

Kazı Buluntusu Ok Uçları

(İlk Örneklerden Orta Çağ sonuna kadar / Malzeme, Teknik, Biçim ve Tarihlendirme)

Bilim ve Düzenleme Kurulu:

Prof. Dr. Elif Tül Tulunay

Doç. Dr. Daniş Baykan

Yrd. Doç. Dr. Müjde Peker

Öğr. Gör. (M.A.) Ceren Baykan

“Ok Uçları Çalıştayı” düzenleme gerekliliğine, “İstanbul Üniversitesi Nif Dağı Araştırma ve Kazı Projesi” kapsamında 2006 yılından bu yana Bakanlar Kurulu Kararı’yla başkanlığında yürütülen “İzmir İli Nif Dağı Kazısı”nda ilk günden beri bulduğumuz farklı tip ve boyuttaki ok uçları başlıca etmen olmuştur. Gün ışığına çıkan, birkaçı bronz, çoğu demir malzemeden yapılmış yüzlerce örnek, buluntu kontektlerine göre belirli dönemlere tarihlendirilmektedir. Özellikle Karamattepe kazı alanımızda ele geçen ok uçlarının üretimine ilişkin veriler, bazı bilinenlere yeni bakış açıları kazandırması yanı sıra, Batı Anadolu tarihinde birçok bilinmeze de ışık tutmaktadır.

İmalatından kullanımına ve biçiminden tarihinin belirlenmesine kadar birçok soruyu ve cevabı içeren ok uçlarının, başlangıcından Orta Çağ sonuna dek geniş bir zaman yelpazesinde, arkeolojik kazılarda bulunmuş benzer ve farklı örneklerini kontektleri yönünden değerlendirerek, meslektaşlarımızla bir arada irdeleme fırsatı bulduğumuz bu Çalıştayda, terminoloji, tarihlendirme, üretim, tipoloji ve işlev sorunlarına çözüm sağlayacak ortak bir görüş için adım attığımız ve verimli sonuçlara ulaşıldığı inancıyla, tüm katılımcılara teşekkür ediyorum.

“Ok Uçları Çalıştayı”mıza destek ve emek veren İstanbul Üniversitesi ile Trakya Üniversitesi’nin değerli mensuplarına, Nif Dağı Kazısı devamlı ekip üyelerine, ilgi gösterip katılan değerli bilim insanlarına, izleyicilere, öğrencilerimize; ayrıca katkıda bulunan S.S.A Kimya ile Tywek firmalarına ve yardımlarını esirgemeyen herkese içten teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Elif Tül Tulunay

Kazı Buluntusu Ok Uçları Çalıştayı Sonuç Bildirgesi (İlk Örneklerden Orta Çağ sonuna kadar / Malzeme, Teknik, Biçim ve Tarihlendirme)

- ❖ Ok Uçları Çalıştayı'nda, programda duyurulan on yedi sözlü bildiriden on beşi ile bir ilâve tebliğ ve altı poster sunulmuş, toplam yirmi iki başlık altında irdelenen ok uçları, sonuç panelinde ortak değerlendirilmiştir.
- ❖ Bildiri başlıkları ile Çalıştay'da sunumunu yapanların listesi sırasıyla şöyledir:

Sözlü:

- “Hellen Dünyasında Ok, Yay ve Okçuluk” F. Nihal Köseoğlu;
- “Modern Okçuluk” Aysel Babagür; (*Program dışı ilâve sunum*)
- “Antik Çağ Ok Uçları ve İskelet Travmasıyla İlişkisi” Ayla Sevim Erol ve Alper Yener Yavuz;
- “Tarsus Gözlükule Ok Uçlarının Kimyasal Analizi ve Sınıflandırması” Gonca Dardeniz;
- “Orta Çağ Demir Temren Örneklerinin Sertlik Değerleri ve Sertleştirme Yöntemleri” Ümit Güder;
- “Tarih Öncesi Okçuluk: Yukarı Dicle Çanak Çömleksiz Neolitik Dönem Ok Uçları Deneysel Çalışması” Okan Doğuhan Aslaner;
- “Van Ayanis Kalesinden Ele Geçen Ok Uçları Üzerine Genel Bir Değerlendirme” Mehmet Ali Özdemir;
- “Nif Dağı Kazısı Karamattepe ve Ballicaoluk'ta Bulunan Ok Uçları” Daniş Baykan;
- “Daskyleion Buluntusu Tunç Ok Uçları” Özgün Kasar;
- “Klaros'ta Bulunan Ok Uçları” Onur Zunal;
- “Heraion Teikhos'ta Bulunan Ok Uçları” Neşe Atik;
- “Metropolis'te Bulunan Ok Uçları” Burak Arslan;
- “Allianoi'da Bulunan Ok Uçları” Daniş Baykan,
- “Kütahya Müzesi Müdürlüğü Kurtarma Kazılarında Ele Geçen Ok Uçları” Alptekin Oransay;
- “Samsat Höyük Ok Uçları Konusunda İlk Tespitler” Alptekin Yavaş;
- “Konya Gevale Kalesi Kazıları Ok Uçlarının Değerlendirilmesi” Erkan Aygör.

Poster:

- “Ovaören Ok Uçları” Atalay Karatak;
- “Nif Dağı Başpınar Ok Uçları” Daniş Baykan;
- “Ok Uçlarının Koruma ve Onarımında Organik Malzeme Tespiti” Ceren Baykan;
- “Antakya Kent İçi Kurtarma Kazısında Ele Geçen Ok Uçları” Kamuran Öncü
- “Batı Anadolu'daki M.Ö. 1. bin Ok Ucu Buluntu Merkezleri” Hacı Yağuzluk;
- “Karacahisar Kalesinde Bulunan Ok Uçları Üzerine Bir Tipoloji Değerlendirmesi” Ali Gerengi.

Sunumlarda emeği geçen herkese çok teşekkür ederiz.

- ❖ Programda yer alan “Smyrna Kazılarında Ele Geçen Ok Uçları” Duygu Akar Tanrıver ile “Göktürk Devri Ok Uçları” Jale Özlem Oktay Çerezci sözlü bildirileri, konuşmacılar özel nedenlerden ötürü gelemediğinden, sunulamamıştır. Çalıştay yayınına bu bildirilerin ve doğrudan ok uçlarıyla ilişkin tamamlayıcı bazı ek çalışmaların da dâhil edilebileceğini sevinerek duyururuz.

Çalıştaya bildiriyle katılan, özellikle sonuç paneline kalarak düzenleme komitesiyle ve diğer meslektaşlarıyla fikir alışverişinde bulunan ve ortak bir terminoloji oluşumunu destekleyerek buna katkı sağlayan, Burak Arslan, Neşe Atik, Ali Gerengi, Atalay Karatak, Alptekin Oransay, Mehmet Ali Özdemir, Alptekin Yavaş ve Onur Zunal başta olmak üzere tüm katılımcılara bir kez daha teşekkür ediyoruz. Çalıştay sonuç panelinin tüm dinleyicilerine, bilhassa fikirlerini bizlerle paylaşan, Atilla Batmaz, Can Avcı, Adnan Mehel ve Ertaç Yıldırım'a da çok teşekkür ediyoruz.

Görüş, Öneri ve Varılan Ortak Sonuçlar:

- * Metal içerik analizlerinin ve arkeometrik ölçümlerin, ok uçlarında da köken belirlenmesinden yapım tekniklerinin anlaşılmasına kadar önemli sonuçlar sunacağına altı çizildi.
- * Ok uçlarının ilk bakışta savaş âleti olarak algılanmasının ötesinde, bulunduğu ortamda adak, ganimet veya taşıyabileceği sembolik anlamlar açısından da ele alınmasının gerektiği vurgulandı. Bu anlamda buluntunun yeri ve kontekstinin önemi belirginleşmektedir ve bu da çalıştayın “kazı buluntusu ok uçları”nu konu seçmesini haklı kılmaktadır.
- * Sembolik anlam dışında ok ucunun para gibi ekonomik değer olarak bir değiş tokuşta kullanılması (Trakya örneği); dövme veya döküm tekniğinde üretilen ok uçlarının sayısal farkı gibi değişik açılardan değerlendirmeler yapıldı. Ok uçları için “toplu üretim” denilebilmesi için sayıca çokluk ve iş gücü kapsamı üzerinde duruldu.
- * Ok ucu çalışmalarında atış mekanizmalarının göz önünde bulundurulması, buna bağlı olarak ok ucu boyut ve ağırlıklarının son derece önemli olduğu ve malzemenin çalışılması sırasında mutlaka kaydedilmesi gerektiği vurgulandı. Eski çalışmalarda mekanizmalar göz ardı edildiği için, genellikle “mızrak ucu” olarak isimlendirilen çoğu demir buluntunun yeniden değerlendirilmesinin kaçınılmazlığı anlaşıldı.
- * Bu çalıştayın Anadolu ok ucu tipolojisi için bir zemin oluşturması bağlamında, her kazının kendi ok ucu tipolojisini (malzeme cinsine göre ve sayısal çokluğa) düzenlemesi ve ortak bir platformda değerlendirilmesinden sonra, Anadolu ok ucu tipolojisinin ve kesin terminolojinin saptanmasının doğru olacağına karar verildi.
- * Gerek üretim teknikleri gerekse işlenmesindeki farklılıklar nedeniyle demir ve bronz / tunç ok uçlarının ayrı ayrı sınıflandırılmasının daha doğru olacağı kararlaştırıldı.
- * Geleneksel olarak “İskit Tipi” olarak adlandırılan kovanlı ve mahmuzlu iki veya üç kanatlı bronz ok uçlarının, halk, ırk, coğrafya veya etnik köken tanımlamalarında günümüz araştırmacıları tarafından kullanılmaması gerektiği önemle vurgulandı.
- * Ok ucu tiplerinin tanımlanmasında ve karşılaştırmalarında ok uçlarının ayrıntıları ve bölümlerinin adlandırılmasının önem taşımasına karşın, güncel yayınlarda bazen yabancı dilden çeviri karşılıklar, bazen Osmanlı okçuluk terminolojisi, bazen de yabancı dildeki kelime kullanıldığından; kesinleşmiş bir Türkçe ok terminolojisinin hâlen var olmadığı ve bunun sağlanmasının gerekliliği vurgulanmıştır. Bir dil birliğine varılması konusunda hem fikir olunmasına karşın, gerek Orta Çağ gerekse Osmanlı kaynaklarındaki bazı isimlendirmelerin dönemi için doğrudan kullanılması uygun olacağından Roma İmparatorluk Dönemi öncesi için ayrı, Roma İmparatorluk Dönemi sonrası için ayrı terminoloji oluşturulmasına karar verilmiştir. Roma İmparatorluk Dönemi öncesi için ise aşağıdaki kelimelerin kullanımının uygunluğuna çalıştay sonuç panelinde karar verilmiştir:
 - Okun kesici ve delici kısmını da içeren uç bölümünün tümüne “*ok ucu*”
 - Ok ucu, asıl kesici ve delici işlevsel ucuna “*namlu*”
 - Oka iğne gibi bir “saplama” aracılığıyla birleşiyorsa “*saplamalı*”
 - Kesici ve delici kısmın altındaki bir yuvadan oka sabitleniyorsa “*kovanlı*”
 - Ok ucu başının orta çizgisinden dışa doğru incelererek çıkıntı yapan her bir bölümü için “*kanat*”
 - Alışılmış iki kanatlı yaprak formu ok uçlarının ortasındaki kabarık hat için “*omurga*”
 - Ok namlusu ile saplama geçişinde belirgin bir genişleme olması halinde “*dayamak*”
 - Bazen kovan/saplama kısmındaki tek bazen de yaprak formlu bazı ok uçlarında her iki kanadın uçlarındaki ince çıkıntılara “*mahmuz*”
(ör.: yaprak formlu ok uçlarında her iki kanadın uçlarında ise: *kanat uçları mahmuzlu* veya kovan/saplama kısmındaki tek mahmuzlu olan için *mahmuzlu ok ucu*)

Editörden

2007 yılında başlayarak ve 2013 yılına kadar yayınlanan e-dergimiz (MASROP E-Dergi), editörümüz ve aynı zamanda Mimarlar Odası eski genel başkanı Sayın Oktay Ekinci'nin 15 Ekim 2013'te vefatıyla yayınına ara vermek zorunda kalmıştı. 2007-2013 arasında e-dergimiz ULAKBİM gibi ulusal ve EBSCO gibi uluslararası veri tabanlarında taranmaktaydı. Verilen ara nedeniyle kayıtlı olduğumuz tarama veri tabanlarına kaydımız yinelenmekte ve yenilerine başvurularımız gerçekleşmektedir. 2016 yılında yeniden hayata geçirdiğimiz e-dergimizin adresi www.masrop.org olarak güncellenmiştir. İsmi ve ISSN numarası aynıdır. Yayın Kurulu yenilenerek genişletilmiştir. Yayın Kurulu'nun mümkün olduğunca her sayıda biraz daha genişleyeceği ümidindeyiz. Dergimiz içerik olarak, Antropoloji, Arkeoloji, Arkeometri, Epigrafi, Filoloji, Sanat Tarihi, Koruma / Onarım, Mimarlık Tarihi, Müzecilik, Paleoantropoloji, Fizikiantropoloji, Prehistorya, Protohistorya, Önasya Arkeolojisi, Klasik Arkeoloji, Eskiçağ Tarihi, Hititoloji, Sümeroloji, Latin Dili ve Edebiyatı, Yunan Dili ve Edebiyatı, Arkeometalürji, Arkeozooloji, Arkeobotanik, Bizans Sanatı, Osmanlı Sanatı, Nümizmatik gibi sosyal bilimler alanlarındaki ana konular ile bunlarla ilgili, ilişkili veya yardımcı konuları ve bunlara dair yorum, yaklaşım ve kuramları kapsamaktadır. Dönem sınırlaması olmaksızın öncelikli olarak Anadolu coğrafyası kapsamındaki ve Anadolu ile ilişkili olduğu sürece coğrafi bir alan sınırlaması da olmaksızın bahsedilen konulardaki yazılar dergi kapsamındadır. MASROP E-Dergi, kapsamına uygun olarak bilimsel yenilik getiren, özgün araştırma ve yorum makaleleri ile kitap eleştirilerini içerecek bir dergidir. İlk oluşum sürecinden beri görev aldığım MASROP E-Dergi'de ilk yazılarımdan birinin yayınlanmasının 10 yıl ardından bugün editör olarak göreve devam ediyor olmaktan mutluluk duyduğumu burada belirtmek istiyorum. Derginin kuruluş aşamasında bir avuç genç akademisyen adayına destekleriyle kol kanat geren başta Prof. Dr. Elif Tül Tulunay olmak üzere tüm destekçi üyelerimize saygılarımı ve teşekkürlerimi sunarken, aynı desteği gördüğümüz merhum Oktay Ekinci'nin hatırası önünde saygıyla eğiliyorum.

Oktay Ekinci, Balıkesir'de 1952'de doğmuş; Mimar Sinan Üniversitesi Yüksek Mimarlık Bölümü'nü bitirmiştir. Mimarlar Odası'nın çeşitli kademelerinde yönetici, Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nde öğretim görevlisi, Kars Ardahan İğdır Siyasal Birikim Gazetesi'nde ve Cumhuriyet Gazetesi'nde köşe yazarı olarak görev almıştır. Yaşamı süresince yazmış olduğu onun üzerinde kitap ve yazılarıyla, 1995 Türkiye Gazeteciler Cemiyeti başarı ödülü; 1996 yılı Abdi İpekçi Barış ve Dostluk Ödülü; 2001 yılında ICCROM örnek yazar Onur Ödülü; 2002 Avrupa-İstanbul yayın gurubu İstanbul - Kent Ödülü ve 2002 Türk Sanat Kurumu

Sanat Onur Ödülü gibi ödülleri almıştır. Türk mimarlık tarihine adını yazdırmış, Mimarlar Odası eski genel başkanlığı ve dergimizin kuruluşundan vefat ettiği 15 Ekim 2013'e kadar editörlüğünü üstlenen Oktay Ekinci'ye hayatlarımıza bıraktığı izler nedeniyle müteşekkirimiz. Dergimizin Oktay Ekinci'nin vefatından sonra 2017'de çıkarttığımız ve geriye dönük eksik tüm sayılarımızı O'nun anısına armağan etmenin doğru olacağını düşündük.

Dergimizin geriye dönük eksikleri için 2017'de yayınlanan sayılarımıza T.C. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Klâsik Arkeoloji Ana Bilim Dalı ve Nif Dağı Araştırma ve Kazı Projesi İzmir İli Nif Dağı Kazısı Başkanlığı girişim ve ev sahipliğinde 13-14 Aralık 2016 tarihinde İstanbul'da düzenlenen *Kazı Buluntusu Ok Uçları Çalıştayı* (İlk Örneklerden Orta Çağ sonuna kadar / Malzeme, Teknik, Biçim ve Tarihlendirme) temel oluşturmuştur. Başta çalıştay fikrini ortaya atarak gerçekleşmesi için emek sarf eden Prof. Dr. Elif Tül Tulunay'a; Çalıştay Düzenleme Kurulu'na; "Kazı Buluntusu Ok Uçları Çalıştayı"na katılarak bildirimlerini sunan, yayınlanması için MASROP E-Dergi'ye gönderen ve sunulan bildirimler haricinde ok uçlarıyla ilişkili yazılarını bizimle paylaşan tüm yazarlarımıza; Dergi Yayın Kurulu'na ve bu sayının yükünü üstlenen Hakemlerimize teşekkürlerimi sunuyorum. 2017'den sonraki yayın hayatına sanal ortamda yılda iki sayı yayınlanacak ulusal hakemli MASROP E-Dergi'nin Sizlerin yayınları ve desteklerinizle aksamadan devam edeceği beklentilerim ve sağlıklı, başarılı yarınlar dilekleriyle... Saygılarımla...

MASROP E-Dergi Yayın Kurulu Adına
Doç. Dr. Daniş Baykan

**Sayın Oktay Ekinci'nin Yayın Kurulu Başkanlığında
2007-2012 Arasında Yayımlanmış MASROP E-Dergi Makaleleri**

- Alanyurt 2009: Alanyurt, Uğur, “Türkiye’de Koruma ve Onarım Üzerine Analiz”, *MASROP E-Dergi Sayı 4*, 2009, 29-55.
- Azizov 2008: Azizov, Anar, “Türk Konut Mimarisi İle Anıtsal Mimari Arasındaki Tasarım İlişkileri”, *MASROP E-Dergi Sayı 3*, 2008, 1-18.
- Baykan 2007: Baykan, Daniş, “Andron ve Symposion Olgusunun Sosyo-Kültürel Nedenleri, Sosyal Yaşama Yansımaları ve İşleyişi”, *MASROP E-Dergi Sayı 1*, 2007, 1-6.
- Efe 2012: Efe, Turan, “(Sunu/Önsöz) Küllüoba Kazıları ve Batı Anadolu Tunç Çağları Üzerine Yapılan Araştırmalar”, *MASROP E-Dergi Cilt 6 Sayı 7*, 2012, iii-vii.
- Fidan 2012: Fidan, Erkan, “Küllüoba İlk Tunç Mimarisi”, *MASROP E-Dergi Cilt 6 Sayı 7*, 2012, 1- 44.
- Genç 2010: Genç, Uğur, “Müzelerde Bütüncül Yaklaşım Denemesi: Aynı Bütünün Parçalarını Sergileyen Müzeler İçin Bir Uygulama Örneği”, *MASROP E-Dergi Sayı 5*, 2010, 1-14.
- Gündem 2012: Gündem, Can Yümni, “The Subsistence Economy in Inland Northwestern Anatolia During the Chalcolithic and Early Bronze Age”, *MASROP E-Dergi, Cilt 6 Sayı 7*, 2012, 250-300.
- Karaca 2007: Karaca, Ergün, “Aleksandreia Troas’da Opus Reticulatum Tekniği”, *MASROP E-Dergi Sayı 2*, 2007, 1-10.
- Omar 2011: Omar, Ali Taha, “The Elimination Of The Rising Damp From The Walls In Old Buildings”, *MASROP E-Dergi Sayı 6*, 2011, 1-25.
- Sarı 2012: Sarı, Deniz, “İlk Tunç Çağı ve Orta Tunç Çağı’nda Batı Anadolu’nun Kültürel ve Siyasi Gelişimi”, *MASROP E-Dergi Cilt 6 Sayı 7*, 2012, 112-249.
- Türkteki 2012: Türkteki, Murat, “Batı ve Orta Anadolu’da Çark Yapımı Çanak Çömleğin Ortaya Çıkışı ve Yayılımı”, *MASROP E-Dergi Cilt 6 Sayı 7*, 2012, 45-111.
- Ünan 2009: Ünan, Serdar, “Samsun-Dondortepe (Hacı İsmail) Tümülüsü”, *MASROP E-Dergi Sayı 4*, 2009, 1-28.
- Yavuz 2009: Yavuz, Alper Yener, “Zooarkeoloji ve Arkeolojik Araştırmalarda Önemi”, *MASROP E-Dergi Sayı 4*, 2009, 64-70.
- Yeşilova 2009: Yeşilova, Hande, “Alliano Antik Ilıcısı’nda Üretilen Erken Bizans Dönemi Günlük Kullanım Kapları”, *MASROP E-Dergi Sayı 4*, 2009, 56-63.

OK UÇLARI ÇALIŞTAYI

Kazı Buluntusu Ok Uçları

(İlk Örneklerden Orta Çağ sonuna kadar / Malzeme, Teknik, Biçim ve Tarihlendirme)

Bilim ve Düzenleme Kurulu:

Prof. Dr. Elif Tül Tulunay

Doç. Dr. Daniş Baykan

Yrd. Doç. Dr. Müjde Peker

Öğr. Gör. (M.A.) Ceren Baykan

“Ok Uçları Çalıştayı” düzenleme gerekliliğine, “İstanbul Üniversitesi Nif Dağı Araştırma ve Kazı Projesi” kapsamında 2006 yılından bu yana Bakanlar Kurulu Kararı’yla başkanlığında yürütülen “İzmir İli Nif Dağı Kazısı”nda ilk günden beri bulduğumuz farklı tip ve boyuttaki ok uçları başlıca etmen olmuştur. Gün ışığına çıkan, birkaçı bronz, çoğu demir malzemeden yapılmış yüzlerce örnek, buluntu kontektlerine göre belirli dönemlere tarihlendirilmektedir. Özellikle Karamattepe kazı alanımızda ele geçen ok uçlarının üretimine ilişkin veriler, bazı bilinenlere yeni bakış açıları kazandırması yanı sıra, Batı Anadolu tarihinde birçok bilinmeze de ışık tutmaktadır.

İmalatından kullanımına ve biçiminden tarihinin belirlenmesine kadar birçok soruyu ve cevabı içeren ok uçlarının, başlangıcından Orta Çağ sonuna dek geniş bir zaman yelpazesinde, arkeolojik kazılarda bulunmuş benzer ve farklı örneklerini kontektleri yönünden değerlendirerek, meslektaşlarımızla bir arada irdeleme fırsatı bulduğumuz bu Çalıştayda, terminoloji, tarihlendirme, üretim, tipoloji ve işlev sorunlarına çözüm sağlayacak ortak bir görüş için adım attığımız ve verimli sonuçlara ulaşıldığı inancıyla, tüm katılımcılara teşekkür ediyorum.

“Ok Uçları Çalıştayı”mıza destek ve emek veren İstanbul Üniversitesi ile Trakya Üniversitesi’nin değerli mensuplarına, Nif Dağı Kazısı devamlı ekip üyelerine, ilgi gösterip katılan değerli bilim insanlarına, izleyicilere, öğrencilerimize; ayrıca katkıda bulunan S.S.A Kimya ile Tywek firmalarına ve yardımlarını esirgemeyen herkese içten teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Elif Tül Tulunay

Kazı Buluntusu Ok Uçları Çalıştayı Sonuç Bildirgesi (İlk Örneklerden Orta Çağ sonuna kadar / Malzeme, Teknik, Biçim ve Tarihlendirme)

- ❖ Ok Uçları Çalıştayı'nda, programda duyurulan on yedi sözlü bildiriden on beşi ile bir ilâve tebliğ ve altı poster sunulmuş, toplam yirmi iki başlık altında irdelenen ok uçları, sonuç panelinde ortak değerlendirilmiştir.
- ❖ Bildiri başlıkları ile Çalıştay'da sunumunu yapanların listesi sırasıyla şöyledir:

Sözlü:

- “Hellen Dünyasında Ok, Yay ve Okçuluk” F. Nihal Köseoğlu;
- “Modern Okçuluk” Aysel Babagür; (*Program dışı ilâve sunum*)
- “Antik Çağ Ok Uçları ve İskelet Travmasıyla İlişkisi” Ayla Sevim Erol ve Alper Yener Yavuz;
- “Tarsus Gözlükule Ok Uçlarının Kimyasal Analizi ve Sınıflandırması” Gonca Dardeniz;
- “Orta Çağ Demir Temren Örneklerinin Sertlik Değerleri ve Sertleştirme Yöntemleri” Ümit Güder;
- “Tarih Öncesi Okçuluk: Yukarı Dicle Çanak Çömleksiz Neolitik Dönem Ok Uçları Deneysel Çalışması” Okan Doğanhan Aslaner;
- “Van Ayanis Kalesinden Ele Geçen Ok Uçları Üzerine Genel Bir Değerlendirme” Mehmet Ali Özdemir;
- “Nif Dağı Kazısı Karamattepe ve Ballicaoluk'ta Bulunan Ok Uçları” Daniş Baykan;
- “Daskyleion Buluntusu Tunç Ok Uçları” Özgün Kasar;
- “Klaros'ta Bulunan Ok Uçları” Onur Zunal;
- “Heraion Teikhos'ta Bulunan Ok Uçları” Neşe Atik;
- “Metropolis'te Bulunan Ok Uçları” Burak Arslan;
- “Allianoi'da Bulunan Ok Uçları” Daniş Baykan,
- “Kütahya Müzesi Müdürlüğü Kurtarma Kazılarında Ele Geçen Ok Uçları” Alptekin Oransay;
- “Samsat Höyük Ok Uçları Konusunda İlk Tespitler” Alptekin Yavaş;
- “Konya Gevale Kalesi Kazıları Ok Uçlarının Değerlendirilmesi” Erkan Aygör.

Poster:

- “Ovaören Ok Uçları” Atalay Karatak;
- “Nif Dağı Başpınar Ok Uçları” Daniş Baykan;
- “Ok Uçlarının Koruma ve Onarımında Organik Malzeme Tespiti” Ceren Baykan;
- “Antakya Kent İçi Kurtarma Kazısında Ele Geçen Ok Uçları” Kamuran Öncü
- “Batı Anadolu'daki M.Ö. 1. bin Ok Ucu Buluntu Merkezleri” Hacı Yağuzluk;
- “Karacahisar Kalesinde Bulunan Ok Uçları Üzerine Bir Tipoloji Değerlendirmesi” Ali Gerengi.

Sunumlarda emeği geçen herkese çok teşekkür ederiz.

- ❖ Programda yer alan “Smyrna Kazılarında Ele Geçen Ok Uçları” Duygu Akar Tanrıver ile “Göktürk Devri Ok Uçları” Jale Özlem Oktay Çerezci sözlü bildirileri, konuşmacılar özel nedenlerden ötürü gelemediğinden, sunulamamıştır. Çalıştay yayınına bu bildirilerin ve doğrudan ok uçlarıyla ilişkin tamamlayıcı bazı ek çalışmaların da dâhil edilebileceğini sevinerek duyururuz.

Çalıştaya bildiriyle katılan, özellikle sonuç paneline kalarak düzenleme komitesiyle ve diğer meslektaşlarıyla fikir alışverişinde bulunan ve ortak bir terminoloji oluşumunu destekleyerek buna katkı sağlayan, Burak Arslan, Neşe Atik, Ali Gerengi, Atalay Karatak, Alptekin Oransay, Mehmet Ali Özdemir, Alptekin Yavaş ve Onur Zunal başta olmak üzere tüm katılımcılara bir kez daha teşekkür ediyoruz. Çalıştay sonuç panelinin tüm dinleyicilerine, bilhassa fikirlerini bizlerle paylaşan, Atilla Batmaz, Can Avcı, Adnan Mehel ve Ertaç Yıldırım'a da çok teşekkür ediyoruz.

Görüş, Öneri ve Varılan Ortak Sonuçlar:

- * Metal içerik analizlerinin ve arkeometrik ölçümlerin, ok uçlarında da köken belirlenmesinden yapım tekniklerinin anlaşılmasına kadar önemli sonuçlar sunacağına altı çizildi.
- * Ok uçlarının ilk bakışta savaş âleti olarak algılanmasının ötesinde, bulunduğu ortamda adak, ganimet veya taşıyabileceği sembolik anlamlar açısından da ele alınmasının gerektiği vurgulandı. Bu anlamda buluntunun yeri ve kontekstinin önemi belirginleşmektedir ve bu da çalıştayın “kazı buluntusu ok uçları”nu konu seçmesini haklı kılmaktadır.
- * Sembolik anlam dışında ok ucunun para gibi ekonomik değer olarak bir değiş tokuşta kullanılması (Trakya örneği); dövme veya döküm tekniğinde üretilen ok uçlarının sayısal farkı gibi değişik açılardan değerlendirmeler yapıldı. Ok uçları için “toplu üretim” denilebilmesi için sayıca çokluk ve iş gücü kapsamı üzerinde duruldu.
- * Ok ucu çalışmalarında atış mekanizmalarının göz önünde bulundurulması, buna bağlı olarak ok ucu boyut ve ağırlıklarının son derece önemli olduğu ve malzemenin çalışılması sırasında mutlaka kaydedilmesi gerektiği vurgulandı. Eski çalışmalarda mekanizmalar göz ardı edildiği için, genellikle “mızrak ucu” olarak isimlendirilen çoğu demir buluntunun yeniden değerlendirilmesinin kaçınılmazlığı anlaşıldı.
- * Bu çalıştayın Anadolu ok ucu tipolojisi için bir zemin oluşturması bağlamında, her kazının kendi ok ucu tipolojisini (malzeme cinsine göre ve sayısal çokluğa) düzenlemesi ve ortak bir platformda değerlendirilmesinden sonra, Anadolu ok ucu tipolojisinin ve kesin terminolojinin saptanmasının doğru olacağına karar verildi.
- * Gerek üretim teknikleri gerekse işlenmesindeki farklılıklar nedeniyle demir ve bronz / tunç ok uçlarının ayrı ayrı sınıflandırılmasının daha doğru olacağı kararlaştırıldı.
- * Geleneksel olarak “İskit Tipi” olarak adlandırılan kovanlı ve mahmuzlu iki veya üç kanatlı bronz ok uçlarının, halk, ırk, coğrafya veya etnik köken tanımlamalarında günümüz araştırmacıları tarafından kullanılmaması gerektiği önemle vurgulandı.
- * Ok ucu tiplerinin tanımlanmasında ve karşılaştırmalarında ok uçlarının ayrıntıları ve bölümlerinin adlandırılmasının önem taşımasına karşın, güncel yayınlarda bazen yabancı dilden çeviri karşılıklar, bazen Osmanlı okçuluk terminolojisi, bazen de yabancı dildeki kelime kullanıldığından; kesinleşmiş bir Türkçe ok terminolojisinin hâlen var olmadığı ve bunun sağlanmasının gerekliliği vurgulanmıştır. Bir dil birliğine varılması konusunda hem fikir olunmasına karşın, gerek Orta Çağ gerekse Osmanlı kaynaklarındaki bazı isimlendirmelerin dönemi için doğrudan kullanılması uygun olacağından Roma İmparatorluk Dönemi öncesi için ayrı, Roma İmparatorluk Dönemi sonrası için ayrı terminoloji oluşturulmasına karar verilmiştir. Roma İmparatorluk Dönemi öncesi için ise aşağıdaki kelimelerin kullanımının uygunluğuna çalıştay sonuç panelinde karar verilmiştir:
 - Okun kesici ve delici kısmını da içeren uç bölümünün tümüne “**ok ucu**”
 - Ok ucu, asıl kesici ve delici işlevsel ucuna “**namlu**”
 - Oka iğne gibi bir “saplama” aracılığıyla birleşiyorsa “**saplamalı**”
 - Kesici ve delici kısmın altındaki bir yuvadan oka sabitleniyorsa “**kovanlı**”
 - Ok ucu başının orta çizgisinden dışa doğru incelerek çıkıntı yapan her bir bölümü için “**kanat**”
 - Alışılmış iki kanatlı yaprak formu ok uçlarının ortasındaki kabarık hat için “**omurga**”
 - Ok namlusu ile saplama geçişinde belirgin bir genişleme olması halinde “**dayamak**”
 - Bazen kovan/saplama kısmındaki tek bazen de yaprak formlu bazı ok uçlarında her iki kanadın uçlarındaki ince çıkıntılara “**mahmuz**”
(ör.: yaprak formlu ok uçlarında her iki kanadın uçlarında ise: **kanat uçları mahmuzlu**
veya kovan/saplama kısmındaki tek mahmuzlu olan için **mahmuzlu ok ucu**)

Makale Gönderim Tarihi: 27.01.2017
Yayına Kabul Tarihi: 15.02.2017

Kütahya Müzesi Müdürlüğü Kurtarma Kazılarında Ele Geçen Ok Uçları *Arrowheads Uncovered at Kütahya Museums Excavations*

Metin Türktüzün - Alptekin Oransay - Serdar Ünan*

Öz

Bu makale kapsamında, Kütahya Müzesi Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen Kurtarma Kazıları'ndan ele geçen ok uçları ele alınmıştır. Bu kapsamda, Müzenin gerçekleştirdiği Kureyşler Barajı Kurtarma Kazıları'ndan 8, Çiledir Höyük Kurtarma Kazısı'nda 3 olmak üzere, toplam 11 adet ok ucu incelenmiştir. Erken Tunç Çağı'ndan Orta Çağ'a kadar geniş bir zaman dilimine tarihlendirilen örnekler bölgesel bir değerlendirmeye izin vermektedir. İn-situ olarak ele geçmelerinin yanı sıra bölgenin yayınlar yoluyla bilinen örnek sayısının sınırlı olması, söz konusu örneklerin bölge kapsamında önemini arttırmaktadır

Anahtar Sözcükler: Kütahya, Ok ucu, Erken Tunç Çağı, Ortaçağ, Doğu Roma İmparatorluğu

Abstract

In this article, the arrowheads recovered from the Rescue Excavations carried out by the Directorate of Kütahya Museum were discussed. In this scope, a total of 11 arrowheads were investigated, 8 of which were from the Kureyşlar Dam Rescue Excavations and 3 from Çiledir Höyük Rescue Excavations. Examples dating from the Early Bronze Age to the Middle Ages allow a regional assessment. Besides its in-situ findspots, the limited number of samples known through publications, increases the significance of such samples within the region.

Keywords: Kutahya, Arrowheads, Early Bronze Age, Medieval Period, Eastern Roman Empire

* Metin Türktüzün, Müze Müdürü, Kütahya Müzesi Müdürlüğü, Paşam Sultan Mah. Ulucami Yanı, Merkez, Kütahya, metinturktuzun@hotmail.com;
Alptekin Oransay, Yrd. Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü, Yunus Emre Kampüsü Eskişehir, saoransay@anadolu.edu.tr;
Serdar Ünan, Müze Uzmanı, Kütahya Müzesi Müdürlüğü, Paşam Sultan Mah. Ulucami Yanı, Merkez, Kütahya, ser-un55@hotmail.com

1. Giriş

Bu bildiriye Kütahya Müzesinden bir grup ok ucu ele alınacaktır. Kütahya Müzesi, envanterinde gerek yakın çevredeki kazılardan gerekse kesin buluntu yeri bilinmeyen, satın alma yoluyla envantere kazandırılmış, önemli bir ok ucu koleksiyonuna ev sahipliği yapmaktadır. Bu örnekler, Müze envanterindeki erken dönemlerden Orta Çağ'a kadar uzanan madeni eserler üzerine yürütülmekte olan yayın çalışmasının bir kısmını oluşturmaktadır. Bildiriye üzerinde durulacak olan örnekler ise Müze Müdürlüğü tarafından Kütahya ve çevresinde gerçekleştirilen kazılarda (2013 yılı itibariyle Kütahya Müzesi Müdürlüğüne bölgede gerçekleştirilen kurtarma kazılarına ilişkin bkz: Kütahya Müzesi 2013 Yıllığı, (Ed. S. Ünan), Ankara, 2014; Kütahya Müzesi 2014 Yıllığı, (Ed. S. Ünan), Ankara, 2015; Kütahya Müzesi 2015 Yıllığı, (Ed. S. Ünan), Bilgin Kültür Sanat Yayınları, Ankara.) ele geçen kontekst buluntusu örnekler arasından seçilmiştir. Bu seçimde mümkün olduğunca farklı dönemlerin yansıtılması tercih edilmiştir.

Çalışmada Kütahya Müzesi tarafından kurtarma kazısı gerçekleştirilen iki yerleşim yeri üzerinde durulmuştur. Her iki yerleşim yerinde de Tunç Çağı ve Bizans dönemleri baskın yapıdadır. İlki Kütahya ili, Merkez, Aslanlı köyü, Çiledir mevkiinde yer alan ve aynı isimle adlandırılan Çiledir Höyük'tür. Çiledir Höyük'te 2009-2015 yılları arasında kurtarma kazıları gerçekleştirilmiştir. İkincisi ise yine Kütahya ili, Aslanapa ilçesi, Kureyşler köyü yakınında, Devlet Su İşleri (DSİ) Eskişehir 3. Bölge Müdürlüğü tarafından inşaatı gerçekleştirilen, Kureyşler Barajı nedeniyle, baraj sahasından etkilenen tescilli Höyüktepe, Attepe Yerleşimi ve Dereköy Nekropolü'dür. Bu alanda Kütahya Müzesi Müdürlüğüne 2014-2016 yılları arasında kurtarma kazıları gerçekleştirilmiştir. Her iki yerleşimden ele geçen örnek az sayıda olmasına karşın önem arz etmektedir.

2. Çiledir Höyük Ok Ucu Buluntuları

Kütahya İli, Merkez, Aslanlı Köyü (Ağızören Köyü sınırı), Çiledir Mevkii, Çiledir Deresi yakınında yer alan ve aynı zamanda Türkiye Kömür İşletmeleri (TKİ) Seyitömer Linyit İşletmeleri Müessese Müdürlüğü'nün çalışma ve kömür alma sahası içinde yer alan sahada mimari ve küçük buluntu kalıntılarının çıkması üzerine, Kütahya Müzesi Müdürlüğü tarafından 2009 yılında kurtarma kazısı çalışmalarına başlanılmıştır. Çiledir Höyük'te yoğunluklu olarak Bizans Dönemi ile Tunç Çağı bulgularına rastlanmıştır. Bizans Dönemi'nde çiftlik evi olarak kullanım gören mekânların, Tunç Çağı mekânlarını tahrip ederek, mevcut yerine inşa edildiği saptanmıştır. Höyükte çok sayıda küçük buluntu ele geçmiştir. (Çiledir Höyük'te gerçekleştirilen kurtarma kazıları hakkında bkz. Türktüzün, Ünan, Ünal 2014: 147-185; Türktüzün, Gürbüz, Kırım, Ünan 2015: 51-67; Türktüzün, Ünan, Kırım, Uygun 2016: 52-76)

Alanda ele geçen 3 adet ok ucu örneği Erken Tunç Çağı'dan (ETÇ) Demir Çağı'na kadar uzanan zaman dilimine aittir. Örneklerden ilk ikisi (Katalog Numarası 1-2) form bakımından bir grup oluşturmaktadır. Yassı üçgen formlu ok uçlarının uç kısmı ortaya doğru kalınlaşmaktadır. Uç kısımları saplamaya kesintisiz olarak geçiş yapmaktadır. Örneklerin uzunlukları 6,2-6,5 cm'dir.

Ok uçları Çiledir Höyük'te ETÇ II ve III dönemlerinde ele geçmiştir. (Türktüzün, Ünan, Ünal 2014: 49-73, Res. 39.) Bu form, ETÇ ok uçları arasında en az bilginimizin olduğu formlardan birisidir. Metal ok uçlarının ilk örnekleri, önceki dönemlerde yaygın olarak kullanılan taş malzemelerden, özellikle obsidiyen örneklerden esinlenerek üretilmiş olmalıdır. Günümüze çok az sayıda ETÇ madeni ok uçları ulaşmış olup, çoğunlukla mezarlarda ya da define buluntusu olarak ele geçmektedir. Ele geçen örnekler genel olarak kötü ve deforme olmuş

durumdadır. Bu açıdan, kazılarda bulunan örnekler önem arz etmektedir. Çiledir Höyük'te ETÇ'ye tarihlenen tabakalarda ele geçen bu iki metal ok ucunun benzer en yakın örneği Seyitömer Höyük'te bulunmuştur. ETÇ III'e tarihlenen tabakalarda ele geçen örneklerle ilgili fazla bilgi olmasa da, görselinden yola çıkarak, 4.5-5 cm ölçülerinde olması ve formu açısından, benzer tipte olduğu anlaşılmaktadır. (Bilgen, Bilgen, Çirakoğlu 2015: 176, Fig. 187.) Yine bölgeye yakın iki örnek de Küçükhöyük'te, ETÇ II'ye ait tabakada ele geçmiştir. (Gürkan, Secher 1992: 87, Abb.23/3, 5.) İç Batı Anadolu'da aynı döneme tarihlenen diğer bir örnek Limantepe'deki kazılarda bulunmuştur. Limantepe'de ele geçen üç ok ucundan Tip II olarak ayrılan örnek, Çiledir Höyük'teki metal ok uçlarının yakın benzeridir. (Keskin, 2009: 49, 50, Tablo 7.) Anadolu dışında ise Branigan'ın Ege Bölgesi ETÇ ok uçları arasında Tip II olarak adlandırdığı bu formun benzerleri Girit'te Kamileri'de saptanmıştır. M.Ö. 3. binyıl ortalarına verilen bu örnek Çiledir Höyük örneği ile zamansal açıdan paralellik göstermektedir. (Branigan 1974: 20 Numara: 499-500 Levha 10.) Örneğin form benzerlikleri aynı dönemden mızrak uçları arasında da saptanmıştır. Kıbrıs'da Vounos, Troia, Tarsus/Gözlükule'deki örnekler bu bakımdan dikkat alınabilir. (Stronach 1957: 105 Fig. 4. 2.) Söz konusu örnekler de yaklaşık olarak M.Ö. 3. binyılın ortalarına tarihlenmektedir.

Alandan ele geçen son örnek (Katalog Numarası 3), uç kısma kadar daralarak devam eden silindirik bir soket ve iki kanattan oluşmaktadır. Çiledir Höyük'te Roma Dönemi alt dolgusunda bulunmuştur. Örneğin benzerleri Doğu Akdeniz'de ve Yakın Doğu'da Demir Çağı yerleşimlerinden yaygın olarak ele geçmektedir. Anadolu'da ise Troia, Sardes, Bayraklı, Klazomenai, Çavdar Höyük, Midas, Gordion, Kaman Kalehöyük ve Gözlükule'de örnekleri saptanmıştır. (Sardis: Waldbaum 1983: 34 Numara:37 Levha 3; Gözlükule: Goldman 1952: 374 Numara: 31 Levha 174 Midas Şehri: Haspels 1951: 97 Levha 42a, 6, 8-10; Bayraklı: Akurgal Levha N3; Klazomenai, Gordion, Kaman-Kalehöyük: Yalçıklı 2006: 224 Numara:19-31 Levha 3.) M.Ö. 7.-4. yüzyıla tarihlendirilen bu örnekler Anadolu genelinde Kimmer ve Pers istilaları ile ilişkilendirilmektedir. Çiledir Höyük örneğini de bu grup içinde değerlendirmek mümkündür. Alanda yapılan kazı çalışmaları sırasında bu döneme ait *in-situ* bir tabakaya rastlanmamıştır. Bununla birlikte alanda süslemesiz ve sade, siyah astarlı Attika ithali çanak çömlek parçaları bulunmuştur. M.Ö. 5.-4. yüzyıla tarihlendirilen bu çanak çömlekler, Çiledir Höyük'te stratigrafik olarak saptanamamış olmasına karşın, bu dönemlere ait bir yerleşimin mevcudiyetini ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır. (Türktüzün, Ünan, Ünal 2014: 169 Foto.113) Bu nedenle söz konusu ok ucu, genel olarak M.Ö. 5.-4. yüzyıl arasındaki döneme tarihlendirilebilir.

3. Kureyşler Barajı Kurtarma Kazıları'nda Ele Geçen Ok Uçları

Bu bildiriye ele alınacak ikinci grup ise Kütahya ili, Aslanapa ilçesine bağlı Kureyşler köyü yakınında gerçekleştirilen kazılar sırasında ele geçmiştir. Bu alanda DSİ tarafından gerçekleştirilen baraj yapım çalışmaları nedeniyle, baraj havzası içinde kalan tescilli alanlarda 2014, 2015 ve 2016 yılları arasında Kütahya Müzesi tarafından kurtarma kazısı yapılmıştır. Kazılar sırasında baraj su tutma alanı içinde birden fazla orta ve küçük ölçekli yerleşim saptanmıştır. Burada ele alınacak olan örnekler, bu yerleşimlerden Höyüktepe, Attepe Yerleşimi ve Dereköy Nekropolü olarak adlandırılan alanlarda ele geçmiştir. Söz konusu yerleşimlerde daha çok hayvancılığa yönelik çiftlik evleri ile bunlarla bağlantılı mezarlık alanları saptanmıştır. (Kazılar ve ilk sonuçları konusunda bkz. Türktüzün, Ünan 2015: 37 vd; Türktüzün, Ünan, Ünan, Bilgiç 2015: 9 vd; Türktüzün, Ünan, Ünan 2016: 11 vd; Ünan, Ünan 2016: 41 vd.) Kazı buluntuları ve mimari kalıntılara dayanarak, bu yerleşimlerde ETÇ, OTÇ ve Doğu Roma Dönemi'ne ait tabakaların varlığı saptanmıştır.

Kataloga alınan ok uçları arasında Höyüktepe'den 6, Attepe Yerleşimi'nden 1 ve Dereköy Nekropolü'nden 1 adet örnek bulunmaktadır. Örnekler birbirinden form bakımından

farklılıklar göstermekle birlikte, bazı ortak özelliklere sahiptir. Demirden yapılmış olan ok uçlarının tamamına yakınının uç kısmı, üçgen veya yaprak formlu olup geniş ve yassıdır. Örneklerin hepsinde de ok gövdeye bir saplama ile bağlanmıştır. Uç kısımları ile saplama arasında bir bilezik ile geçiş sağlanmıştır. Bilezik kısmı örneklerin hemen hepsinde kısa ve kesik konik bir formda olup, bir örnekte ise uzun ve silindirik bir formdadır.

İlk örnek (Katalog Numarası 4) Dereköy'de 2015 yılı kazıları sırasında ele geçmiştir. Yassı yaprak formlu bir gövdeye sahip olan örnek bilezik kısmından kırılmıştır. Literatürde örneğin form açısından benzerlerinin M.S. 6. yüzyıldan itibaren görüldüğü ve kökeninin Orta Asya olması gerektiği belirtilmektedir. Anadolu'da ise M.S. 13.-14. yüzyıla kadar görülmektedir. (Gaitsch 2005: 139.) Gerek Doğu Roma gerekse Selçuklu orduları tarafından yaygın olarak kullanılmıştır. Ok uçlarının incelenmesi sırasında en yakın örnekleri Pergamon'da, Doğu Roma Dönemi katmanlarında bulunmuştur. (Gaitsch 2005: Tip A Numara: P15, P16 Levha 39.) Dereköy örneği, beraber ele geçtiği sikke bulguları göz önüne alındığında M.S. 11. yüzyıla ait olmalıdır. (Köker: Baskıda)

Alandan ele geçen 2, 3 ve 4. örnekler (Katalog Numarası 5., 6., 7.) yaprak biçimli uç kısma ve kısa bir bileziğe sahiptir. Uç kısımları bilezikten başlayarak içbükey bir yay ile dışa doğru genişlemekte olup üst bitime doğru sivrilmiştir. İlk örneğin uç kısmı diğerlerine göre daha geniştir. İlk örnekte olduğu gibi gerek Doğu Roma, gerekse Selçuklu orduları tarafından yaygın olarak kullanılmıştır. Anadolu'da Midaion, Kubadabad, Korucutepe, Tille Höyük, Taşkun Kale, Sardis, Pergamon, Ephesos, Amorium, gibi pek çok kazı alanında Doğu Roma Dönemi katmanlarında yaygın olarak bulunmuştur. (Dağılım alanı için bkz. Yavaş 2012: 129.) Katalogda yer alan örnekler Attepe Yerleşimi ve Höyüktepe'de M.S. 11. yüzyıl -12. yüzyıl başına ait olan Doğu Roma İmparatorları adına basılmış sikke bulguları ile çağdaştır. (Köker: Baskıda)

Alandaki 5. ve 6. örnekler (Katalog Numarası 8., 9.) yassı dörtgen bir gövde, kesik konik bilezik ve dairesel kesitli bir saplamaya sahiptir. Formun uç kısmı ikizkenar üçgen biçiminde olup kısadır. Ele geçen kazı buluntularına göre Doğu Roma, Selçuklu ve Osmanlı orduları tarafından kullanılmış olan bu formun örnekleri, Minnet Pınarı, Tille Höyük ve Aşvankale'de genel olarak Orta Çağ katmanlarında bulunmuştur. (Tekinalp 2005: Fig.75.5; Mitchell 1980: Çiz.119.46-47; Moore 1993: 69 Numara:102.) Höyüktepe'den ele geçen her iki örnek, buluntu yerlerinde geç Doğu Roma Dönemi'ne (M.S. 9-11. yüzyıl) tarihlenen kandil altlığı ve küpe gibi bulgularla birlikte ele geçmiştir. Bu nedenle en geç M.S. 11. yüzyıla tarihlendirilmeleri mümkündür.

Diğer örnek (Katalog Numarası 10) yassı gövde, silindirik uzun bir bilezik ile uzun ve daire kesitli bir saplamadan oluşmaktadır. Uç kısmı kırık olan örneğin gerçek boyutu bu nedenle anlaşılamamıştır. Höyüktepe'de bulunmuş olan örnek M.S. 11. yüzyıl / 12. yüzyıl başına ait olan geç Doğu Roma İmparatorları adına basılmış sikke bulguları ile çağdaştır. (Köker: Baskıda) Anadolu'da bu dönem yerleşimlerinde yoğun olarak bulunmaktadır. İncelenen yayınlarda bu tipin benzer örnekleri Kubadabad Sarayı ve Pergamon kazılarının buluntuları arasında saptanmıştır. (Gaitsch 2005: Levha 39 Numara: P51; Yavaş 2012: çiz. 9, Levha 10.) Son örnek (Katalog Numarası 11) piramidal gövde ve kısa sivri bir saplamaya sahiptir. Erken Roma İmparatorluk Dönemi'nden itibaren ordu okçu birlikleri tarafından kullanılmıştır. (Bishop, Coulston 2005: 89 çiz. 46.) Form sağlam ve hafif olmasının yanı sıra işlevsel bakımdan uzak mesafe atımlarında hedef üzerinde oldukça etkili bir tahribat yaratacak bir tasarıma sahiptir. Zincir zırhlar ve miğferleri delebilecek güçte olan bu form, kullanışlı oluşu nedeniyle oldukça uzun bir süre yaygın olarak kullanılmıştır. (Kubadabad, Tille Höyük,

Taşkun Kale, Aşvan kale, Samsat, Pergamon'da bulunmuştur. Dağılım alanı için bkz. Yavaş 2012: 128.) Bu nedenle tarihlendirmede yardımcı olabilecek bir veri olmamasına karşın, Höyüktepe'de M.S. 11. yüzyıl / 12. yüzyıl başına ait olan Doğu Roma İmparatorları adına basılmış sikke bulguları ile çağdaş olmaları nedeniyle, söz konusu örneğin Doğu Roma Dönemi içinde değerlendirilmesi mümkündür (Köker: Baskıda).

Yukarıda belirtildiği gibi, Kureyşler Barajı Kurtarma Kazıları'nda ele geçen ok ucu buluntularının tamamı Doğu Roma Dönemi'ne tarihlenmektedir. Bu durum kazı alanlarında saptanan veriler ile örtüşmektedir. Kazılar sırasında, alanda erken Orta Çağ'a tarihlenen bir Doğu Roma yerleşimi saptanmıştır. Mimari bulguların dışında küçük buluntular (çanak-çömlek, metal, cam vb.) ve dinsel yaşamda kullanılan buhurdan, haç gibi eşyalar, alandaki yerleşimde Doğu Roma kültür kalıntılarının önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir. (Ünan 2015: 497 vd; Oransay 2015: 595 vd; Karaca 2015: 653 vd; Elam 2015: 661 vd; Bilgiç 2015: 669 vd; Külahlı 2015: 697 vd.) Alanda Türk varlığına ilişkin bulgular, M.S. 12. yüzyıl sonlarına tarihlenen çok az sayıdaki Selçuklu sikkesi ile sınırlıdır. (Köker: Baskıda) M.S. 10.-12. yüzyıllar Kütahya ve çevresinin bölgeye daha önce hâkim olan Doğu Roma İmparatorluğu ile Anadolu'ya girerek hızla batıya doğru ilerleyen Türk orduları arasında sıklıkla el değiştirdiği bir dönemdir. Doğu Roma İmparatorluğu'ndan sonra Anadolu Selçuklu Devleti'nin eline geçen bölge, I. Haçlı Seferleri sırasında yeniden Doğu Roma İmparatorluğu'nun kontrolüne geçmiştir. II. Kılıç Arslan döneminde Türk kontrolüne giren bölgede yine zaman zaman çıkan çatışmalar nedeniyle sık sık el değiştirmeye devam ettiği görülmektedir. Bölgenin kesin Türk kontrolüne girdiği M.S. 13. yüzyıla kadar bu durum devam etmiştir. Uzun bir süre Doğu Roma ve Selçuklu Devleti arasında sık sık değişen bir sınır işlevi gören bölgede bu nedenle Türk ve Doğu Roma yerleşimlerinin bulunduğu görülmektedir. (Yıldız 1981-1982: 34-36) Kureyşler Barajı nedeniyle kurtarma kazısı yapılan Höyüktepe, Attepe Yerleşimi ve Dereköy Nekropolü ise büyük olasılıkla, bu döneme şahitlik etmiş, orta ölçekli çiftlik yerleşimleri ve bunların nekropol alanlarıdır.

Sonuç olarak, Kureyşler Barajı Kurtarma Kazıları'nda ele geçen az sayıdaki ok ucu örnekleri gerek paralellerinin buluntu yerleri, gerekse form analogileri göz önüne alındığında, genel olarak Anadolu'da M.S. 7. yüzyıldan itibaren görülen Araplar ve sonrasında gelen göçebe Türk topluluklarının kullandığı ok uçlarıyla büyük ölçüde benzerlik taşımaktadır. Bununla birlikte, Gaitzsch'ın da belirttiği gibi bu formlar, Doğu Roma ordusunu da etkilemiş olmalıdır. (Gaitzsch 2005: 138-139) Bu nedenle benzer formlar aynı dönemde her iki ordu tarafından da kullanılmış olabilir. Yukarıda belirtildiği gibi buluntuların ele geçtiği bölgenin içinde bulunduğu Kütahya'nın söz konusu dönemdeki siyasi durumu göz önünde bulundurulduğunda, Kureyşler Barajı Kurtarma Kazıları ok ucu buluntularının her iki ordunun kullandığı ok ucu formlarının aynı olduğu konusunda tipik bir örnek oluşturduğu söylenebilir.

Katalog

Katalog Numarası: 1

Kazı Envanter Numarası: Etütlük 98

Buluntu Yeri: Çiledir Höyük

Malzemesi: Bronz

Ölçüleri: ağırlık: 4,7 g uzunluk: 6,3 cm genişlik: 2,3 cm kalınlık: 0,1 cm

Katalog Numarası: 2

Kazı Envanter Numarası: Etütlük 716

Buluntu Yeri: Çiledir Höyük

Malzemesi: Bronz

Ölçüleri: ağırlık: 3.45 g uzunluk: 6,15cm genişlik: 1,8 cm kalınlık: 0,1 cm.

Katalog Numarası: 3

Kazı Envanter Numarası: 1 F-6/1

Buluntu Yeri: Çiledir Höyük

Malzemesi: Bronz

Ölçüleri: ağırlık: 8.85 g uzunluk: 5,1 cm genişlik: 1,1 cm kalınlık: 0,3 cm

Katalog Numarası: 4

Kazı Envanter Numarası: DK0001

Buluntu Yeri: Dereköy - EE-19

Malzemesi: Demir

Ölçüleri: ağırlık: 3,1 g uzunluk: 5,4 cm genişlik: 2,2 cm kalınlık: 0,3 cm

Katalog Numarası: 5

Kazı Envanter Numarası: AT0083

Buluntu Yeri: Attepe K-20

Malzemesi: Demir

Ölçüleri: ağırlık: 9,95 g uzunluk: 9,8 cm genişlik: 1,6 cm kalınlık: 0,3cm

Katalog Numarası: 6

Kazı Envanter Numarası: HT0325

Buluntu Yeri: Höyüktepe - L/25

Malzemesi: Demir

Ölçüleri: ağırlık: 12,7 g uzunluk: 9,4 cm genişlik: 1,2 cm kalınlık: 0,2 cm.

Katalog Numarası: 7

Kazı Envanter Numarası: HT0856

Buluntu Yeri: Höyüktepe - M-26

Malzemesi: Demir

Ölçüleri: ağırlık: 10 g uzunluk: 9,4 cm genişlik:1,35cm kalınlık: 0,6 cm

Katalog Numarası: 8

Kazı Envanter Numarası: HT0383

Buluntu Yeri: Höyüktepe H-24

Malzemesi: Demir

Ölçüleri: ağırlık: 7,5 g uzunluk:7,4 cm genişlik: 1,4 cm kalınlık: 0,7cm.

Katalog Numarası: 9

Kazı Envanter Numarası: HT0062

Buluntu Yeri: Höyüktepe N-18

Malzemesi: Demir

Ölçüleri: ağırlık: 5,9 g uzunluk: 9,1 cm genişlik: 1,4cm kalınlık: 0,2 cm

Katalog Numarası: 10

Kazı Envanter Numarası: HT1289

Buluntu Yeri: Höyüktepe - F-28

Malzemesi: Demir

Ölçüleri: ağırlık: 5,5 g uzunluk: 5,6 cm genişlik: 1,6 cm kalınlık: 0,7 cm

Katalog Numarası: 11

Kazı Envanter Numarası: HT1319

Buluntu Yeri: Höyüktepe - F-28

Malzemesi: Demir

Ölçüleri: ağırlık: 3,47g uzunluk: 6,5 cm genişlik: 0,75 cm kalınlık: 0,6 cm

Resimlerin Listesi

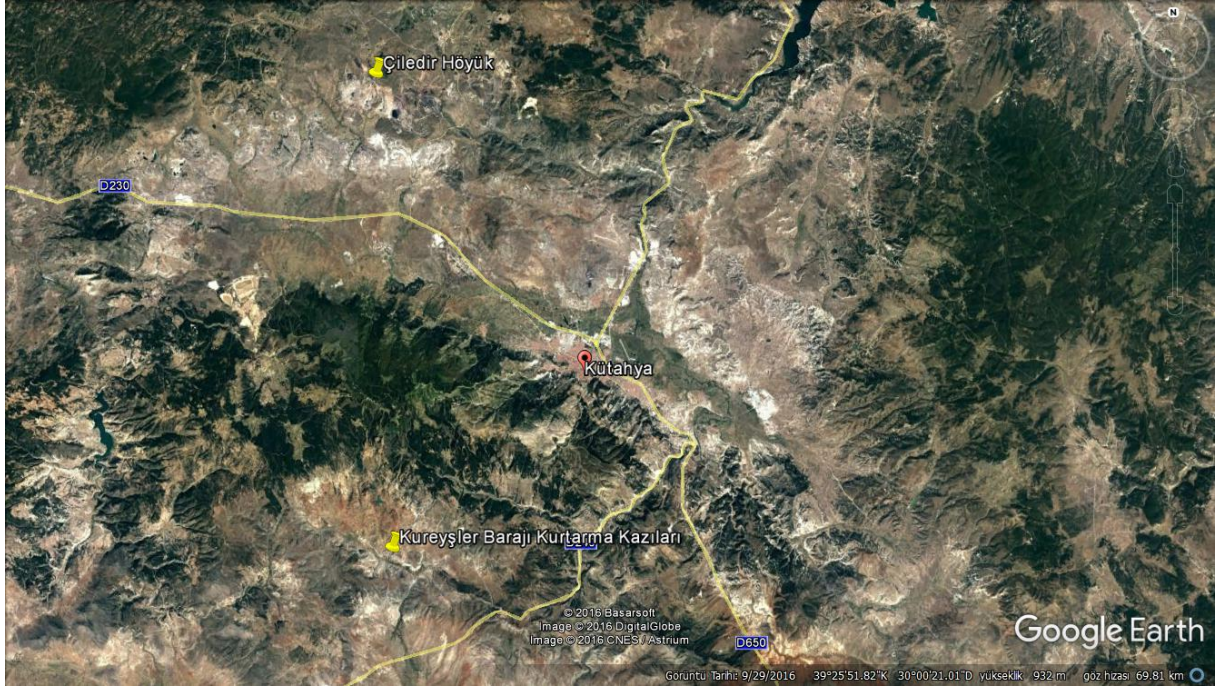
- Resim 1. Kütahya Müzesi Tarafından Kurtarma Kazıları Gerçekleştirilen Çiledir Höyük ve Kureyşler Barajı Kurtarma Kazıları'nın Konumlarını Gösteren Uydu Haritası (googleearth.com)
- Resim 2. Çiledir Höyük Hava Fotoğrafı (Kütahya Müzesi Fotoğraf Arşivi 22.10.2015)
- Resim 3. Çiledir Höyük Kazısı'ndan Ele Geçen Ok Uçları (Kütahya Müzesi Fotoğraf Arşivi)
- Resim 4. Kureyşler Barajı Kurtarma Kazıları'nın Gerçekleştirildiği Sahanın Ortofoto Haritası (Kütahya Müzesi Fotoğraf Arşivi)
- Resim 5. Höyüktepe Hava Fotoğrafı (Kütahya Müzesi Fotoğraf Arşivi)
- Resim 6. Attepe Yerleşimi Hava Fotoğrafı (Kütahya Müzesi Fotoğraf Arşivi)
- Resim 7. Dereköy Nekropolü Hava Fotoğrafı (Kütahya Müzesi Fotoğraf Arşivi)
- Resim 8. Kureyşler Barajı Kurtarma Kazıları'nda Ele Geçen Ok Uçları (Kütahya Müzesi Fotoğraf Arşivi)

Kaynaklar

- Bilgen vd. 2015: Bilgen, N.A., Bilgen, Z., Çırakoğlu, S., “Erken Tunç Çağ Yerleşimi (V. Tabaka)”, Seyitömer Höyük I, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2015, 119-188.
- Bilgiç 2015: Bilgiç, H., “Höyüktepe ve Attepe Yerleşimi 2014 Yılı Cam Bilezikleri”, *Kureyşler Barajı Kurtarma Kazıları 2014*, (Ed. M. Türktüzün & S. Ünan), Ankara, 2015, 669-698.
- Bishop - Coulston 2006: Bishop, M.C., Coulston, J.C.N., *Roman Military Equipment: from the Punic Wars to the Fall of Rome*, Oxford, 2006.
- Elam 2015: Elam, N., “Höyüktepe’den (Kütahya Opsikion Teması Strategosu Thomas’a Ait Bir Bizans Kurşun Mühürü”, *Kureyşler Barajı Kurtarma Kazıları 2014*, (Ed. M. Türktüzün & S. Ünan), Ankara, 2015, 661-668.
- Gaitsch 2005: Gaitsch, W., *Eisenfunde aus Pergamon: Geräte, Werkzeuge und Waffen*. Pergamenische Forschungen 14, 2005.
- Gürkan - Secher 1992: GGürkan, G., Secher, J., “Die Frühbronzezeitliche Nekropole von Küçükhöyük bei Bozöyük”, *İstanbul Mitteilungen* 41, Tübingen, 1992, 39-96.
- Köker Baskıda: Köker, H., “Kureyşler Barajı Kurtarma Kazıları 2015 Yılı Sikke Buluntuları” *Kureyşler Barajı Kurtarma Kazıları: 2015-2016* (Ed. M. Türktüzün & S. Ünan), Baskıda
- Karaca 2015: Karaca, R., “Kureyşler Barajı Kurtarma Kazıları (Höyüktepe ve Attepe Yerleşimi) 2014 Yılında Ele Geçen Sikkeler”, *Kureyşler Barajı Kurtarma Kazıları 2014*, (Ed. M. Türktüzün & S. Ünan), Ankara, 2015, 653-660.
- Keskin 2009: Keskin, L., *İzmir Bölgesi Maden İşçiliği: Başlangıcından M.Ö. III. Binyıl Sonuna Kadar Madeni Eser Üretimi ve Ticareti*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalına Sunulmuş Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2009.
- Külahlı 2015: Külahlı, M., “Höyüktepe 2014 Yılı Geç Doğu Roma Dönemi Çatı Kiremitleri”, *Kureyşler Barajı Kurtarma Kazıları 2014*, (Ed. M. Türktüzün & S. Ünan), Ankara, 2015, 697-708.
- Mitchell 1980: Mitchell, S., *Aşvan Kale Keban Rescue Excavations, Eastern Anatolia, I. The Hellenistic, Roman and Islamic Periods*, British Institute of Archaeology at Ankara, Monograph 1, BAR International Series 80, Ankara, 1980.
- Moore 1993: Moore, J., *Tille Höyük I: The Medieval Period*, British Institute of Archaeology at Ankara, Monograph No: 14, Ankara, 1993.
- Oransay 2015: Oransay, A., “Höyüktepe, Attepe ve Dereköy 2014 Yılı Madeni Buluntuları”, *Kureyşler Barajı Kurtarma Kazıları 2014*, (Ed. M. Türktüzün & S. Ünan), Ankara, 2015, 595-652.
- Stronach 1957: Stronach, D.B., “The Development and Diffusion of Metal Types in Early Bronze Age Anatolia”, *Anatolian Studies* 7,

1957, 89-125.

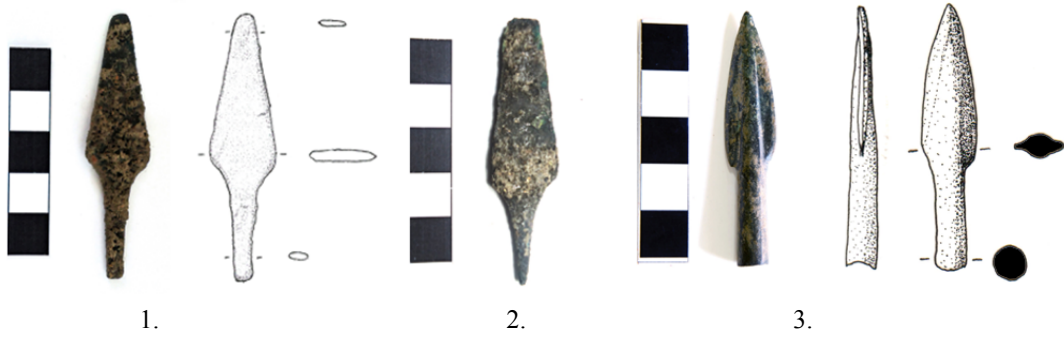
- Tekinalp 2005: Tekinalp, V.M., *Minnetpınarı: Doğu Kilikya'da Bir Ortaçağ Yerleşimi*, Bakü-Tiflis-Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı Projesi Arkeolojik Kurtarma Kazıları Proje Dokümanları: 7, Gazi Üniversitesi Arkeolojik Çevre Değerleri Araştırma Merkezi, Ankara, 2005.
- Türktüzün vd. 2015: Türktüzün, M., Gürbüz, S., Kırım, G., Ünal, S. "Çiledir Höyük Kurtarma Kazısı" *Kütahya Müzesi 2014 Yıllığı* (Ed. S. Ünan), Sayı 2, 2015, 51-67.
- Türktüzün vd. 2014: Türktüzün, M., Ünan, S., Karaca, R., Gürbüz, S., "Dereköy Nekropolü Kurtarma Kazısı ve Temizlik Çalışmaları" *Kütahya Müzesi 2013 Yıllığı* (Ed. Serdar Ünan), Sayı 1, 2014, 139-146.
- Türktüzün vd. 2016: Türktüzün, M., Ünan, S., Kırım, G., Uygun, B., "Çiledir Höyük Kurtarma Kazısı" *Kütahya Müzesi 2015 Yıllığı* (Ed. S. Ünan), Sayı 3, 2016, 52-76.
- Türktüzün vd. 2014: Türktüzün, M., Ünan, S., Ünal, S., "Çiledir Höyük Kurtarma Kazısı, Sondaj ve Temizlik Çalışmaları" *Kütahya Müzesi 2013 Yıllığı* (Ed. S. Ünan), Sayı 1, 2014 147-185.
- Türktüzün vd. 2014: Türktüzün, M., Ünan, S., Ünal, S., "Çiledir Höyük, Erken Tunç Çağı II Bulguları", *Tüba-Ar 17*, 2014, 49-73.
- Türktüzün 2016: Türktüzün, M., Ünan, S., Ünan, N., "Kureyşler Barajı Kurtarma Kazıları 2015" *Kütahya Müzesi 2015 Yıllığı* (Ed. S. Ünan), Sayı3, 2016, 11-52.
- Türktüzün vd. 2015: Türktüzün, M., Ünan, S., Ünan, N., Bilgiç, H., "Höyüktepe ve Attepe Yerleşimi Kurtarma Kazısı" *Kütahya Müzesi 2014 Yıllığı* (Ed. S. Ünan), Sayı2, 2015, 9-51.
- Türktüzün - Ünan 2015: Türktüzün, M., Ünan, S., "Kureyşler Barajı Kurtarma Kazıları 2014 Yılı Çalışmaları", *Kureyşler Barajı Kurtarma Kazıları 2014*, (Ed. M. Türktüzün & S. Ünan), Ankara, 2015, 37-189
- Ünan 2015: Ünan, S., "Höyüktepe Geç Doğu Roma Dönemi Mimarisine İlişkin İlk İncelemeler", *Kureyşler Barajı Kurtarma Kazıları 2014*, (Ed. M. Türktüzün & S. Ünan), Ankara, 2015, 497-514.
- Ünan - Ünan 2016: Ünan, S., Ünan, N., "Kureyşler Barajı Kurtarma Kazıları 2014, 2015 ve 2016 Yılları Çalışmalarına İlişkin Genel Bir Değerlendirme", *Kubaba 25*, İzmir, 2016, 41-51
- Yavaş 2012: Yavaş, A., "First Records On Anatolian Seljuk Arrowheads (In The Light Of Kubad-Abad Palace Specimens)", *International Refereed Academic Social Sciences Journal 3.04*, 2012, 119-145.
- Yıldız 1981: Yıldız, H., D. "Kütahya'nın Tarihçesi", *Kütahya. Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılına Armağanı* (Ed. O. Aslanapa vd.), İstanbul, 1981-1982, 35-51.

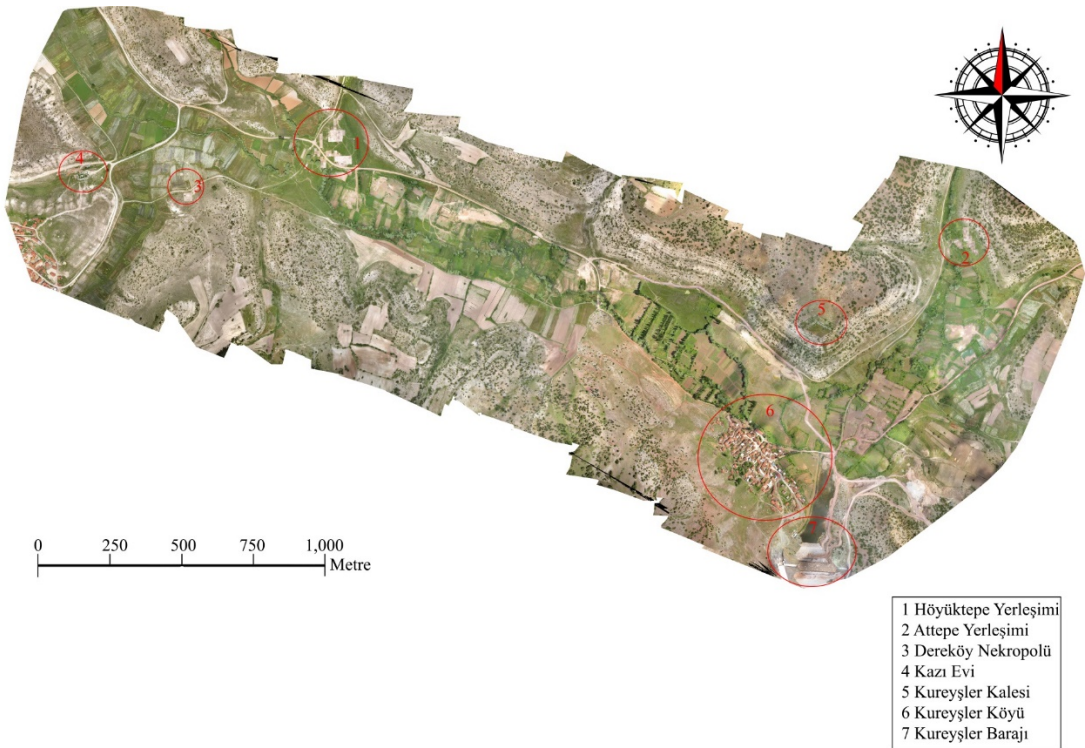
Resim 1. Kütahya Müzesince Kurtarma Kazıları Gerçekleştirilen Çiledir Höyük ve Kureyşler Barajı Kurtarma Kazıları'nın Konumlarını Gösteren Uydu Haritası. (googleearth.com)

Resim 2. Çiledir Höyük Hava Fotoğrafı. (Kütahya Müzesi Fotoğraf Arşivi 22.10.2015)

Resim 3. Çiledir Höyük Kurtarma Kazısı'nda Ele Geçen Ok Uçları. (Kütahya Müzesi Fotoğraf Arşivi)

Resim 4. Kureyşler Barajı Kurtarma Kazıları'nın Gerçekleştirildiği Sahanın Ortofoto Haritası.
(Kütahya Müzesi Fotoğraf Arşivi)

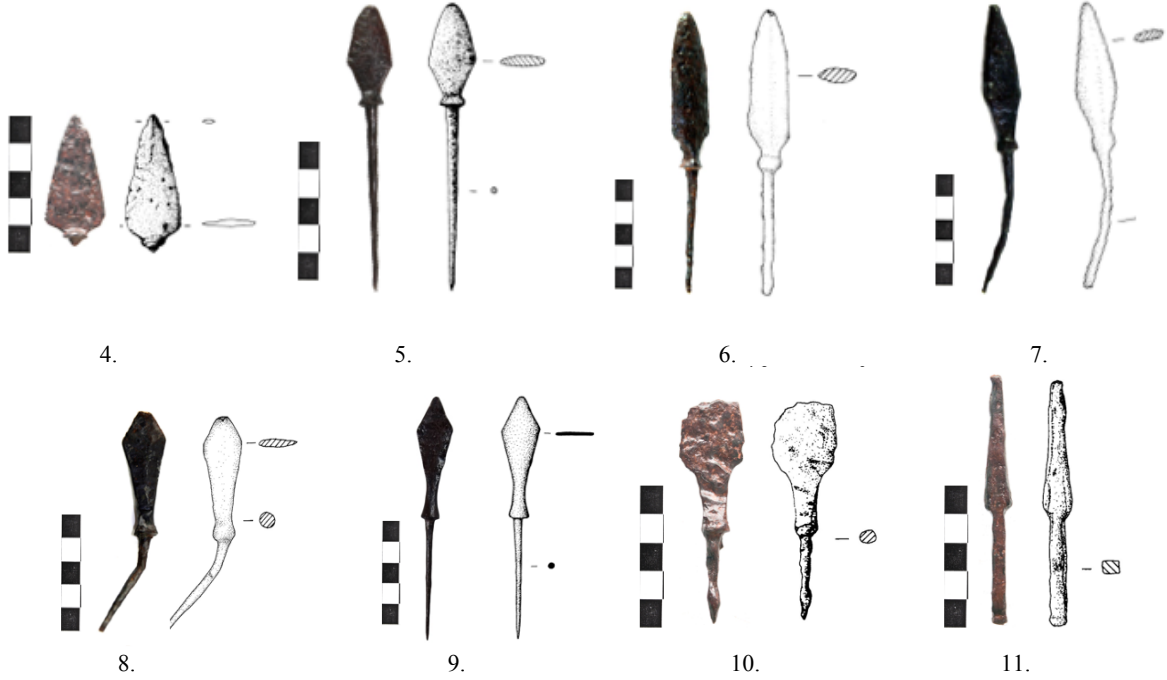
Resim 5. Höyüktepe Hava Fotoğrafı. (Kütahya Müzesi Fotoğraf Arşivi)

Resim 6. Attepe Yerleşimi Hava Fotoğrafı. (Kütahya Müzesi Fotoğraf Arşivi)

Resim 7. Dereköy Nekropolü Hava Fotoğrafı (Kütahya Müzesi Fotoğraf Arşivi)

Resim 8. Kureyşler Barajı Kurtarma Kazıları'nda Ele Geçen Ok Uçları (Kütahya Müzesi Fotoğraf Arşivi)

MASROP E-Dergi'nin 2017 Ciltlerindeki Ok Ucu Çalıştayı Makaleleri

MASROP E-Dergi Cilt 7

- “Ok Uçları Çalıştayı Sözlü ve Poster Bildiri Özetleri (MASROP E-Dergi’de Yayımlanmayan)”,
MASROP E-Dergi Cilt 7 Sayı 8, (2013) 2017
Oral and Poster Presentations Abstracts of Arrowheads Workshop (No Published in MASROP E-Dergi) 7-9
- Yağuzluk, H.,
“Batı Anadolu’da Ok Ucu Bulunan M.Ö. 1. Bin Merkezleri”,
MASROP E-Dergi Cilt 7 Sayı 8, (2013) 2017
Centres in West Anatolia where Arrowheads are unearthed from 1st Millennium B.C. 10-12
- Köseoğlu, F. N.,
“Hellen Dünyasında Ok, Yay ve Okçuluk”,
MASROP E-Dergi Cilt 7 Sayı 8, (2013) 2017
Arrow, Bow and Archery in Hellenic World 13-26
- Baysal, A.,
“Kafamda ‘’UC’’uk Bir Fikir Var: Arkeolojide Teknolojik Açıdan Yaratıcılık”,
MASROP E-Dergi Cilt 7 Sayı 9, (2013) 2017
There’s a ‘pointed’ idea in my head: inventiveness in archaeology from a technological perspective 27-41
- Baykan, C.,
“Kovanlı Ok Uçlarının Koruma ve Onarımında Organik Malzeme Tespiti”,
MASROP E-Dergi Cilt 7 Sayı 9, (2013) 2017
Organic Material Detection at the Conservation of Socketed Arrowheads 42-50

MASROP E-Dergi Cilt 8

- Dardeniz, G.,
“M.Ö. II. ve I. Bin Ok Uçlarında Arkeometrik Bulgular”,
MASROP E-Dergi Cilt 8 Sayı 10, (2014) 2017
Archaeometric Findings at Arrowheads of the Second and First Millennium B.C. 7-17
- Güder, Ü.,
“Orta Çağ Demir Temren Örneklerinin Sertlik Değerleri ve Sertleştirme Yöntemleri”,
MASROP E-Dergi Cilt 8 Sayı 10, (2014) 2017
Hardness Values and Hardening Techniques of Medieval Arrowheads 18-25
- Aslaner, O. D.,
“Yukarı Dicle Çanak Çömleksiz Neolitik Dönem Fırlatma Uçlarının Deneysel Çalışması”,
MASROP E-Dergi Cilt 8 Sayı 11, (2014) 2017
An Experimental Study on Pre-Pottery Projectile Points in Upper Tigris Basin 26-45
- Özdemir, M. A. - Işıklı M.,
“Van Ayanis Kalesinden Ele Geçen Ok Uçları Üzerine Genel Bir Değerlendirme”,
MASROP E-Dergi Cilt 8 Sayı 11, (2014) 2017
A General Evaluation On The Arrow-Heads Discovered At Ayanis Castle in Van 46-62

MASROP E-Dergi Cilt 9

- Yalçıklı, D.,
“Demir Çağı’nda Batı Anadolu’dan Tunç Ok Uçları: Üretim Tekniklerindeki Değişim”,
MASROP E-Dergi Cilt 9 Sayı 12, (2015) 2017
Bronze Arrowheads from Western Anatolia in The Iron Age: Changes in Their Production Technique 7-17
- Baykan, D.,
“Nif Dağı Kazısı Karamattepe ve Ballicaoluk’ta Bulunan Ok Uçları”
MASROP E-Dergi Cilt 9 Sayı 12, (2015) 2017
Arrowheads Found at Nif Mountain Karamattepe and Ballicaoluk Excavations 18-40
- Zunal, O.,
“Klaros’ta Bulunan Ok Uçları”,
MASROP E-Dergi Cilt 9 Sayı 13, (2015) 2017
Arrowheads from Klaros 41-53
- Arslan, B. - Aybek, S. - Durak, E.,
“Metropolis’te Bulunan Ok Uçları”,
MASROP E-Dergi Cilt 9 Sayı 13, (2015) 2017
Arrowheads From Metropolis 54-73

MASROP E-Dergi Cilt 10

- Baykan, D.,
“Alliano’da Bulunan Ok Uçları”,
MASROP E-Dergi Cilt 10 Sayı 14, (2016) 2017
Arrowheads Uncovered at Alliano 7-21
- Türktüzün, M. - Oransay, A. - Ünan, S.
“Kütahya Müzesi Müdürlüğü Kurtarma Kazılarında Ele Geçen Ok Uçları”,
MASROP E-Dergi Cilt 10 Sayı 14, (2016) 2017
Arrowheads Uncovered at Kütahya Museums Excavations 22-34
- Yavaş, A.,
“Samsat Höyük Ortaçağ Temrenleri Konusunda İlk Tespitler”,
MASROP E-Dergi Cilt 10 Sayı 15, (2016) 2017
First Detections of Medieval Arrowheads from Samsat Mound 35-53
- Baykan, D.,
“Nif Dağı Başpınar Kazılarında Ele Geçen Ok Uçları”,
MASROP E-Dergi Cilt 10 Sayı 15, (2016) 2017
Arrowheads Found at Nif Mountain Başpınar Excavations 54-62

MASROP E-Dergi Cilt 11

- Aygör, E.,
“Konya Gevale Kalesi Kazılarında Bulunan Ok Uçlarının Değerlendirilmesi”,
MASROP E-Dergi Cilt 11 Sayı 16, 2017
Evaluation of Arrowheads Uncovered in Konya Gevale Castle Excavations 7-24
- Oktay Çerezci, J. Ö.,
“Göktürk Devri Ok Uçları”,
MASROP E-Dergi Cilt 11 Sayı 16, 2017
Arrowheads of Gokturk Period 25-44

- Novrozlu, A.,
“Kafkasya’da Bulunmuş Bronz Çağı Ok Uçları ve Yakın Doğu’daki Paralelleri”,
MASROP E-Dergi Cilt 11 Sayı 16, 2017
Caucasian Arrowheads and Their Near Eastern Parallels in the Bronze Age 45-56
- Atik, N.
“Heraion Teikhos Kazılarında Bulunan Ok Uçları”,
MASROP E-Dergi Cilt 11 Sayı 16, 2017
Arrowheads Found During Excavations in Heraion Teikhos 57-76

MASROP E-Dergi

Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu E-Dergisi

Cilt 7-11 2017 Hakemleri

Prof. Dr. Nuran Şahin (*Ege Ü. emekli*)

Prof. Dr. Elif Tül Tulunay (*İstanbul Ü. emekli*)

Doç. Dr. Daniş Baykan (*Trakya Ü.*)

Doç. Dr. Sedef Çokay Kepçe (*İstanbul Ü.*)

Doç. Dr. Lale Doğer (*Ege Ü.*)

Doç. Dr. Necmi Karul (*İstanbul Ü.*)

Doç. Dr. Ahmet Yaraş (*Trakya Ü.*)

Doç. Dr. Gülgün Yılmaz (*Trakya Ü.*)

Dr. Çiler Altınbilek Algül (*İstanbul Ü.*)

Dr. Emma Louise Baysal (*Trakya Ü.*)

Dr. Fatma Banu Çakan (*İstanbul Ü.*)

Dr. Cevdet Merih Erek (*Gazi Ü.*)

Dr. Kenan Eren (*Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ü.*)

Dr. Melda Ermiş (*İstanbul Ü.*)

Dr. İlkan Hasdağlı (*Trakya Ü.*)

Dr. Murat Özgen (*Mimar Sinan Güzel Sanatlar Ü.*)

Dr. Aşkim Özdizbay (*İstanbul Ü.*)

Dr. Müjde Peker (*İstanbul Ü.*)

Dr. Hasan Peker (*İstanbul Ü.*)

Dr. Işık Şahin (*Trakya Ü.*)

Dr. Fuat Yılmaz (*Trakya Ü.*)

Dr. Aslıhan Yurtsever Beyazıt (*İstanbul Ü.*)

Dr. Melike Zeren Hasdağlı (*Uşak Ü.*)

Öğr. Gör. Ceren Baykan (*Trakya Ü.*)